

NAZIONALE
BIBLIOTECA
VITT. EMANUELE
12
8 1
13

PETRI SERVII

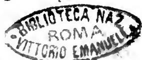
DISSERTATIO

DE VNGVENTO ARMARIO

SIVE

DE NATVRAE ARTISQVE MIRACVLIS

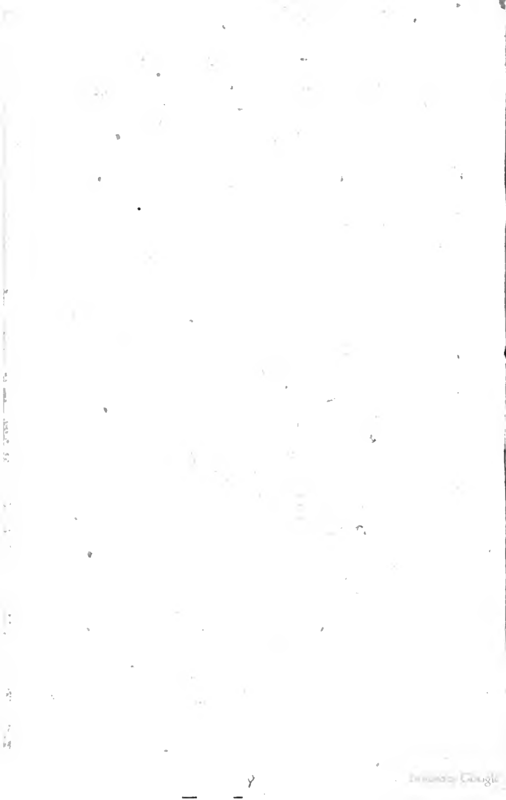

ROMAE
TYPIS DOMINICI MARCIANI.

ↀDCXXXXII.

Illustriss. & Reuerendiss. D.

D. FAVSTO POLO

ARCHIEPISCOPO AMASIAE

Et Summo Domus Pontificis Praefecto

PETRVS SERVIVS F.

INcrebuit consuetudo ab antiquissimis vsque ducta temporibus (ILLVSTRISSIME POLI) vt nullum quisque librum in publicam lucem proferat, quem patroni alicuius clientelae non committat. Mihi vero vetus hoc institutum tuenti, cuius fidei Dissertationem meam commendarem atque concrederem, diu deliberandum non fuit:

apud Te enim nata tuaq; munificentia adulta Te patronum iure adit, tuumque fidenter implorat patrocinium. Et vero quì non fidat, quì non speret a Te patrocinium, quem fautorem, quem tutorem, quem parentem semper habuit? Iam inde ab eo tempore, quo primum in tuam clientelam suscepti fuimus, perpetuis a Te beneficijs, perenni benignitate, nunquam intermissa gratia affecti obstrictique semper fuimus. Dedecus est, *inquies*, semper sumere nilque dare: *Dedecus, fateor: at neque:* Tui sitiunt fontes *neque* E mea pumice exprimi aqua potest. *Tu is es, Praesul Ampliss-*

plissime, qui auctoritate & gratia polles, quique innata benignitate & liberalitate singulari nostris, imo omnium, commodis uberrime consultam velis. Ego vero quasi Ulysses ille apud Alcinoum nihil habens, quod pro ingentibus meritis rependam, praeter aliqua mentis munera, audeo tenui hoc opusculo ad Te *adire, tuaeque munificentiae veluti litare: quod sane eo fidentius audeo, quo certior sum,* Non esse minus regium parua accipere, quam largiri magna. *Excipe igitur hoc quodcunque est, non quidem ut meritam gratiam, sed vel ut ingentis accepti beneficij exiguũ testimonium, vel ut clientem*

in

in tuam fidem & patrocinium sese conferentem. Vale & viue tum amplissimis muneribus ingenio tuo debitis naturaque dignissimis, ab VRBANO Pontifice omnium Maximo incredibili sedulitati tuae, curae, prudentiaeque delatis; tum ijs, quae omnium iudicio & acclamatione Te manent, Summis Virtutis Insignibus. Iterũ vale.

ↀDCXXXVII.

Imprimatur, ſi videbitur Reuerendiſſ. P. Mag. Sac. Pal. Apoſt.

I. B. Alterius Epiſc. Cam. Viceſg.

DIſſertationem hanc Petri Seruij *De Vnguento Armario* maiori qua potui diligentia perlegi, eamque nihil ortodoxae fidei abſonum nihil probis moribus aduerſum continere cognoui

Ego Angelus Colius Senen. ipſis Kalendis Auguſti 1637.

Imprimatur.

Fr. Reginaldus Lucarinus Sac. Pal. Apoſt. Mag.

PE-

Petri Servii Spoletini

In Gymnasio Rom. Medicinæ Theor. Ord. Professoris P.

DISSERTATIO
DE VNGVENTO
ARMARIO ET SYMPATHICO
VVLGO APPELLATO
Siue
De Naturae Artisq; Miraculis.

DISSERTATIONIS
Argumentum.

NGVENTVM vulnerarium, quod non vulneri, sed gladio aut panno, vulnerati sanguine tincto, salubriter

adhibetur, a doctissimis quibusque Philosophis in quaestionem vocatur. Nonnulli aut nimis simplices & creduli, aut in peruestigandis naturae viribus, industriaq; artis experiunda accurate versati, id e secreto naturae gremio, artis industria productum arbitrantur. Complures vero inusitata illius medicatione permoti a daemone mutuatum esse vires existimant. Alij demum, nec medicamento nec daemoni hac de re facile credentes, neutri sanitatem, adhibito vnguento redditam, adscribunt, sed vni naturae,

De Vnguento Prima opinio.

Altera opinio.

Tertia opinio.

tan-

tanquam certiſſimo vulnerum medico. Itaque ab vnguento contra omnes eius hoſtes ſtare qui vult, non experimentis, ſed rationibus praeſto eſſe debet. Ergo non tam quaerendum hic eſt, *An vnguentum ſympathicum naturale ſit*, quam, *An naturale eſſe* POSSIT: quaerendum, inquam, *Num artis induſtria, naturaeque vires eiuſmodi* POSSINT *vnguentum componere, quod panno ſolum gladioue cruento illitũ, abſenti vulneri, centumque millium interuallo diſiuncto medeatur*. Quare nihil ſane moror; fuerit ne vnquam ab vnguento

Diſſertationis finis.

ſympathico vulnus ſanatū,
an nunquam fuerit: immo
nihil moror, ſit ne re vera,
id, vel non ſit in rerum me-
dicarum vniuerſitate. Ar-
tem vero ſolertem & opero-
ſam, ſummis & arcanis na-
turae viribus munitā Posse
haud abſimile vnguentum
componere, duplici argu-
mentorum genere conten-
dam: primo naturae artiſ-
que mirandis operibus: ijs
nempe, quae, etſi vnguen-
to haud plane ſimilia ſunt,
tamen ita informant ani-
mum ad induſtriam artis &
naturae vires cognoſcen-
das, vt eum ad ſympathici

Ratio diſſe-rendi de vn-guento.

vn-

vnguenti naturam assequẽdam alliciat & facile flectat. plurimis enim naturae artisque miraculis eruditus animus, vnguenti vim esse naturalem, sibi persuaderi facile patietur. Alterum vero genus argumentorum ea compraehendit, quae vnguento sunt virtute simillima, nasum nempe arte restitutum, Apulum araneũ, malum Punicum, vuam, cerasum, morum, ceteraeque maculae, quae ex seminarum malacia in qualibet parte corporis veniunt, & statis anni temporibus mirabiliter commutantur. His

Duplex miraculorum genus.

absolutis, aduersariorum rationes, sine fuco & fallacia a me collectas, maiori vi subijciam subiectasq; strenue refutabo.

Ge-

GEnus humanum eo rerum cognoſcendarum agendarumq; libidine adactum fuit, vt non ſolum maximos per ſe labores ſubierit aeſtus, algores, vigilias, longa ac difficillima itinera terra mariq; ſuſceperit: verũ etiam prauos ipſos daemones conſuluerit. Sane Chaldaei primo, Hebraei, Perſae, atque Aegyptij, in rebus cognoſcendis nimium curioſi, ſuperſtitione ſe obligare coeperunt; mox Graeci, demum Latini. Nam ſicuti Zoroaſter Medoperſa magno carminum volumine Magiam condidit, Her-

Hominum ſciendi deſiderium.

Magia apud Chaldaeos nata.

mippus interpretatus est, imitatus Nactabis, Typhon, Dardanus, Simon, Corinondas, & Apollonius Tyanaeus; ita Ostanes, Xersis Persarum Regis exercitum sequutus, e Perside in Graeciam asportauit. Ceterum ab ingeniosa gente, adeo curiose excepta cultaque fuit ars, vt Democriti & aliorum philosophorum opera studioque longe lateq; serpserit, & in Italiam etiam penetrauerit, vt vel ex eo constat, quod Romani iam inde a primis reipublicae temporibus Chaldaeorum praestigias lege duodecim tabula-

Qui eam excoluerint.

In Italiam penetrauit.

larum damnauerint. Immo vero, vt Liuius addit, Senatusconsulto conquisiti fuerunt omnes veneficorum libri igne comburendi. Verum enimuero vt hominum animus rerum cognoscendarum desiderio nunquam nō flagrauit, vt cacodaemon nunquam homini non parauit insidias; ita nefaria haec ars nulla vnquam lege nullaque poena aboleri potuit. Nam etiam aetate nostra apud Lappos Findos, ceterosque populos ad vltimum septentrionem pertinentes excolitur, & per summum dedecus

Romae damnata.

Magia frustra legibus vetita.

exer-

exercetur: adeo vt ventos fere nutu & quasi arbitratu commoueant, & passim nauarchis venditent; tempestates procellasque excitent; morbos ab alijs in alios homines transponant, non absimili modo, quo segetes apud Virgilium:

Morborum transpositio.

Atque satas alio vidi traducere messes.

Ceterum sicuti haec magica esse ac superstitiosa, nullus christiana religione imbutus inficiari potest; ita quaeuis admiranda, quae intelligentia comprachendi non possunt, cacodaemonis dolis, machinis, fallacijs tribuen-

buenda esse, is solũ asseuerabit, qui vere oscitanter in naturae viribus, industriaq; artis exploranda versatus sit:

Multa enim tegit sacro inuolucro natura,

multa acutum audaxque hominum ingenium patrauit, multa assiduo industrioque labore perfecit, quae rudibus daemoniaca, gnaris naturalia, omnibus admiranda videntur.

De vnguento vero sympathico quid censendum sit, an cacodaemonis opus habendum, an potius naturae artisque thesaurus, e foecundissimo eius gremio soler- Quid censendum de vnguento.

lertiſſima huius induſtriæ promptus, haud ſatis me ſcire fateor. Sane acer & attentus animus, cum Vnguenti vires perpendit,

Stupet, obtutuque haeret defixus in vno,

inſcius, quo ſe vertat, quid annuat, quid renuat. Ceterũ in tanto medicamenti miraculo, & in tanta rerũ ignoratione audendũ aliquid eſt, &

Quid noſtri valeant humeri, quid ferre recuſent,

periclitandum.

Vngueuti vſus frequẽs. Et ſane exploratum apud omnes fere gentes videtur, adhibito Vnguento ſympathico, gladioque tantum illito,

lito, vulnus ſanari: ſanitatem vero acceptam referri POSSE vnguento ſua vi ac naturaliter agenti, illud argumento eſt, quod non tantum id videatur miraculũ, vt vel a natura, vel ab arte ad bonos maloſue daemones ſit prouocandum. Nam & natura ſuis tantum viribus freta atque munita, & ars propria, non a daemone accerſita, induſtria ſexcenta creat ac gignit, quae ſimilem nobis admirationem moueant. & vt naturalia primo aliqua in medium afferam, quibus veluti in diſſertationis limine informem,
eru-

Naturae miracula. erudiamque Lectoris animum ad vnguenti naturam deinde cognoscendam,

1 Magnes. Quid mirabilius Magnete (obsecro te, Lector, caue sis in iudicando curiosus: omnia, si lubet, perlege, ac tum meo scripto censoriae seueritatis notam libere, & plane stoice inure) Quid, inquam, mirabilius magnete, aut ferro magneti affricato ad polum, vel stellas ei proximas, montesue magneticos sese perpetuo conuertente?

2 Terra Nyli. Quid mirabilius Nyli terra, quae exiccata illa quidem ac diligenter asseruata, eodem

dem ſemper pondere grauis eſt; ad XVII. vero diem Iunij nullius rei acceſſione ſe ipſa ponderoſior euadit?

Quid mirabilius Fulmine intacta vagina ferrum abſumente, aut intacto ferro vaginam; nummos illaeſa crumena, integro dolio vinum, pannos pyxide armarioque incolumi? 3 Fulmen.

Quid mirabilius igne montis Heclae, qui ſtupa extinguitur? aut mōtis Chimerae, qui foeno? aut Coloniae Vibiorum, qui pannis? 4 Ignis Heclae

Quid mirabilius *Horrida Harpaſi caute, quae vno digito* 5 Cautes Harpaſi.

mo-

mobilis est, eadem, si toto corpore impellatur, resistens?

6 Quid mirabilius herba in insulis Bengala & Zeirano nata, quae ligna ad sese ea vi allicit, vel potius trahit, vt ea ex hominum manibus abripere videatur?

Herba Bengalae.

7 Quid mirabilius Iauae maioris arbore, *cuius medulla ferrea est, fructus ferro impenetrabilis?*

Medulla ferrea.

8 Quid mirabilius arbore illa, Pudifera iure appellata, quae rerũ accessum videtur sensu percipere? Nam appropinquante homine vel animali, ramos constringit, recedente pandit. Idem quo-

Arbor Pudifica.

quoque spongiam facere confessum ac receptum est.

Quid mirabilius Aeschynomene Apollodori herba, quae tangentem manum refugit foliorum contractione? 9 Apollodori herba.

Qid mirabilius Mimosa hortensi, quae manu admota senescit, reuiuiscit remota? 10 Minosa hortensis.

Quid mirabilius Insulae Cimbubon arbore, cuius frondes si decidant, non actae, impulsaeque, sed sua vi repunt, suisue quasi pedibus; manu aut stilo tactae abeunt ac refugiunt? 11 Arboris folia motu praedita.

Quid mirabilius arbore 12 Malaccae arbores.

in Malacca, cuius radices ad orientem solem vergentes venenis medentur; quae vero ad occidentem, ipsissima venena sunt? quod ipsum de arborum folijs in Insulis Philippinis literis proditum est.

13 Arbores serpentiferae. Quid mirabilius Americana arbore serpentifera? ferunt enim in Chile frigidissima Americae prouincia arborem esse, in cuius folijs vermes nascuntur, qui cum inde decidunt, serpentes fiunt.

14 Arbores anatiferae. Quid mirabilis anatiferis Scotiae aut lignis aut arbustis? in ea enim prouincia,

vel

vel potius in Hebridibus In-
ſulis Scotiae adiacentibus ar
bores lignaque ſunt, nauiũ
fragmenta, ex quibus ver-
mes pululant, qui paulatim
enato capite, pedibus, atque
alis in anatas vertuntur.

Quid mirabilius Cane ca- 15
nicidas, nunquam antea a Canis natura.
ſe viſos, allatrante?

Quid mirabilius Agno 16
Scythica? Profecto (vtor Agnus Scythica.
Scaligeri verbis) *Superiora
ludum putes, praeut eſt admi-
rabilis Tartaricus frutex. Tar-
tarorum Horda primaria Za-
uolha eſt, vetuſtiſsimae nobili-
tatis commendatione: In eo agro
ſerunt ſemen ſeminis melonis*

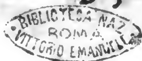
simillimum, sed minus oblongum. Ex eo sato plantam exire, quam Borametz, id est, agnum vocant. Crescit enim agni figura ad pedum fere trium altitudinem, quem pedibus, vngulis, auribus, toto capite, praeterquam cornibus repraesentat. Pro cornibus pilos gerit singularis cornu specie. Obducitur corio tenuissimo: cuius detracti vsus ad capitum tegmina incolis. Ferunt internam pulpam gammari referre carnes: Ceterum e vulnere quoque sanguinem emanare: Dulcore esse admirabili: Radicem humo exertam surrigere ad vmbilicum vsque. Illud miraculi fouet magni-

Miracula.

gnitudinem; Quamdiù vicinis obsidetur herbulis, tamdiù viuere quasi agnum in laeto pascuo. absumptis illis tabescere atque interire. Idque non solum vel casu vel tractu temporis, sed etiam experiundi gratia, subtractis, atque ablatis euenire. Quin illud auget admirationē: appeti a Lupis eum, non item ab alijs, quae carne vescantur.

Quid mirabilius remora nauere pisciculo currentē nauim, velis, remisque actam immo tempestate ac procellis iactatam solo carinae adhaesu illico sistente? 17 Remora

Quid mirabilius alio pisciculo nauim non modo 18 Remora Indica.

ſiſtente, verum contra vim curſumque ventorum retro inhibente? Audi ſi lubet Linſchottan. in Nauigatione, auctorem fide dignum.

Nauis ex Mozambique tendēs per quatuordecim dierum ſpatium vento ſecundo, nihil obſtante retroceſsit: Cumque anxij nautae cauſam inquirerēt; & veneficia ſuſpicarentur, piſcem tandem ſub naui inuenerunt, qui nauim in tergo contra venti appulſum natando portauit. Hoc autem magna cum difficultate depulſo, rectum ſtatim curſum tenuerunt.

19 Quid mirabilius ferrea clauicula ex ore in veſicam il-

Clauicula in veſcicam penetrata.

illapsa? penetratis nempe exilibus meseraei venis, cõpacto iecinore, densis durisque renibus, solidis & acutissimo sensu praeditis vreteribus: & quod in admirationem omnium maximam stupidissimum quemque traducere potest, quid mirabilius ferreae huius clauis in vesicam ingressu? adeo mirandum hoc est, vt minus (dicere ausim) admirarer, si ea in vesica genita esset.

20 Quid mirabilius muliere eo vrinae profluuio laborante, vt vno die ducentas vrinae libras fecerit, ab omni

V. inae profluuij mira historia.

ni tamen potu abhorrens?
Mirabilis aeque & incredibilis morbi historiam, a Gabriele Fonseca medico Vrbis primario mihi tibique Lector, scriptam; hic habes:
Nobilis Monialis ex praeclara familia de Franchis temperamenti ab ortu calidi, & sicci annos nata 27. cum varijs affectionibus vexaretur tandem anno sal. 1637. Mense Martio incidit in admirabile vrinae profluuium, cum subinde vna die excederet mictu quantitatem ducentarum librarum, eratque vrina valde tenuis colore & substantia aquae persimilis in qua innatabant ali-

quot

quot flosculi instar niuis; & quod non minus admirabile in tanta vrinae profusione obseruatum fuit, cum hoc vrinae profluuio aliquibus diebus perseuerante, omne potus genus ita vehementer abhorrebat, vt me potum ipsi suadentē (ne tota in vrinam liquefieret) odio prosequeretur, lacrimasque hac de causa effunderet, curantique Medico irasceretur, quod me ad consultandum vocasset. Fuit simul accersitus Excellētissimus Benedictus Auerrhinus insignis Vrbis medicus, adfuit etiā Excellētissimus medicus Io: Iacobus Baldinus fama in vrbe & in orbe clarus medicus ordinar.

Vere miraculum.

Praeclarissimus Zachia etiam interfuit cusationi.

di-

dicti Monasterij nuncupati de Campo Martio. haec tamen transactis aliquibus diebus conualuit. Haec eadem monialis duobus transactis mensibus incidit in omnimodam vrinae suppressionem siti tamen ingenti flagrabat cum ipse curationi praeessem, quia Romae aberat medicus ordinarius, nihilque minxit per spatium quatuordecim dierum, tandem vsu spiritus terebinthi vrinam copiosam reddit, reiecta cum vrina materia sabulum calcemque referente. Gabr. Fonseca Med. Rom.

21 Pyrrhi digitus ad-mirab. Quid mirabilius Pyrrhi Epirotharum Regis digito tum lienosos tactu sanante,

tum

tum ignis omnem a se iniuriam arcente? Vim lienosis salutarem naturae acceptam referendam esse, vel Reges Galliarum declarant, qui omnes tactu strumis medentur.

Regum Galliae mira vis

22 Ignis vero repellendi vim ab eadem natura manasse, illud argumento est, quod plurima sint, quae ignibus non absumantur.

23 Vt Linteum ex amianto, quod ardens in focis sordes exuit, splendetque magis, quam aquis saponeque absterſum.

Linteũ ignẽ eludens.

24 Vt Regum funebres tunicae ex asbestino, quibus

eorum corpora obuoluta comburebantur, vt ab reliquo cinere separarentur.

25 Castellũ ac Turris ab igne non acta. Vt Castellum ligneum a Caesare in Gallia Cisalpina igne frustra oppugnatum.

26 Vt lignea Turris ab Archelao Mithridatis Põti Regis praefecto contra Syllam extructa.

27 Salamandia. Vt Salamandra, quae nõ solum ab igne non laeditur *sed eum nulla sui laesione tactu extinguit non alio modo quam glacies.*

28 Vt (quod magis ad rem pertinet) serua Aethiops & rusticus Picenus, de quibus certissima narrare, vt mea

non

non piget; ita veriſſime narrata te, Lector, ne taedeat audire. Rodericus Fonſeca magnae exiſtimationis medicus, dum Piſis medicinam profiteretur; ſeruam emit Aethiop. operae domeſticae, cauſa, quae, cum luberet tractabat ignem, carbonibus nulla ſui laeſione manu oreque ſumptis. Rem narro mihi narratam a Gabriele Fonſeca Roderici nepote & medico Romano praeſtantiſſimo: quam mehercule adſcribere non auderem, niſi vir ſpectatae fidei mihi nuper teſtatus eſſet, ſe periculum ſex enties ſe-

Mulier ab igne non laeſa.

fecisse aperteque vidisse, carbones eam vere candentes compressa in pugnum manu tandiu tenuisse, dum pene extinguerentur, nullo plane ignis vestigio in manu impresso.

Mihi vero haec scribenti (vide obsecro, quid tulerit casus) haud absimile videre contigit: nam cum in Nosocomio Sancti Spiritus curandis aegris pomeridianam operam nauarem, vidi mulierẽ & ipsam Aethiop. quae vere mendicans, vt frigoris vim depelleret, carbones maxime candentes e foco illo praegrandi, quo va-

Mulier ab igne non laesa.

le-

letudinarium incalescit, in proximum terreum foculũ, quem secum ignis subripiẽdi causa gerere solet, nuda manu asportabat. Ipse vero re, quam animo tum calamoque voluebam, mirum in modum commotus, statim illuc aduolaui, rogauique mulierem, vt, me proprius inspectante, carbones nudis manibus tractaret: dicto paruit, sumpsitque plurimum ignis illaesis manibus. Postridie adfuit summo mane, iterum facinori prõpta, proposito externa die a me praemio. quid multis opus est? Ipsa manibus ge- Animaduer.
mellis

mellis ijſque cauaticis veluti ferreo batillo ignis aceruulum e foco ſumebat aſportabatque, vt die praeterita in proximum terreum foculũ: quod ipſum ſingulis prope diebus, cum igne indigeret, eam factitaſſe, teſtabantur omnes, qui apud Valetudinarium ſeruiunt. Quae cum ita ſint, non eſt, cur ficta & commenta fabula habeantur, quae de Picente vulgo feruntur, quaeque mihi ſunt penitus explorata.

30 Monſtri ſimile Picenis facinus.

Et quidem vulgare in Piceno eſt & omnino peruagatum, Martinum Ceccho-

chonem ex oppido, vulgo *Monte Lupone*, manu ignem carboneſque candentes & ſumere, & diu multumque tenere, in os etiam inijcere, iniectos dentibus conterere, palatoque extinguere; ano veluti balanum inſerere, natibus nudis pedibuſque calcare, linguam feruente lardo, vt aſſam carnem conſueuimus, diu perfundere; candelam ardẽtem exertae linguae ſupponere, aliaque agere, quae monſtri ſimilia ſunt, & plane inaudita. Sed vere, vt ait Cicero, *nihil eſt tam incredibile, quod non dicẽdo fiat probabile*. Ego ſane pri-

ma fronte fabulosum id arbitratus fui, etiam si per literas de re certior fierem tum ab alijs compluribus, tum maxime a Capuccinis Viris, quos esse ab omni fuco mēdacio & iactatione alienos notissimum est: re tamen diligentius quaesita, omnem ipse mihi sustuli dubitationem. Nam Fratri Nicolao Accursio e Franciscana familia, amicissimo viro misi, vt Roma Tolentinum reuersus, Montem Luponem iret, hominem conuenirret, remque diligenter penitusque cognosceret. Is vero scriptis nuper ad me li-

facinoris testes.

li-

literis testatus est, se quatriduo rem explorandam diligenter fideliterque curasse, atque a viris ingenuis oculatisque testibus ea omnia accepisse, quae a me supra scripta sunt. Martinum vero seducendum in Franciscanorum monasterium, & ad caenam inuitandum per amicos curasse: qui, cũ de re suspicaretur, renuit prorsus, domum se abdidit, foresque occlusit. recusat enim nunc ignem tractare, a Censoribus Catholicae Religionis caute sibi cauens.
Idem se iterũ ac saepius vidisse, testatus est Ioannes

Franciſcus Baſuechius Iure-conſultus Martin popularis: teſtatus, inquam, literis ad Ioſephum Paradiſum medicum a Montalto paucis ab hinc diebus Romam miſſis, & apud me aſſeruatis. Id, Lector, non auderem literis prodere, mendacij ſuſpicionem reuerens, niſi in agrum Picenum omnino peruulgatum, atque

Omnibus & lippis notum & tonſoribus eſſet.

31 Quid mirabilius concreto iam interfecti ſanguine, ac pene congelato, aduentante homicida, reſoluto & fluente? Neque eſt, cur mi- nus

Interfecti sãguis reſolutus.

nus credulus ludum haec iocumque dicas, quia duo tibi narrabo & mirabilia, & verissima, quae rē vel Thimoni Nicaeo hominum obstinatissimo persuaderet. Primum est Caesenatis pueri, a patre interfecti. Nam Iulianus Malacaua, olim faber ferrarius, mox decurio, cum mulierem ardenter amaret, nec alia se ratione voti compotem fieri posse intelligeret, quam inito cū amasia matrimonio, de vxoris nece cogitauit. Laqueo igitur facinus aggressus eam vtero grauem strangulauit. Triduo post,

Facinus immane.

re patefacta, puer e caeso matris vtero extractus, adueniente patre, qui, ne in culpa & suspicione criminis poneretur, rusticationem simulauerat, sanguinem ex naribus effudit tertio nonas Februarij ƆƆDCXXXII. vt constat ex historia fide publica consignata, & Caesena ad me nuper missa. ex quo sanguine effuso suspicione de homicida Praetori iniecta, in carcerem is vinculaque coniectus fuit, & quaestione habita, rem omnem fassus est, laqueoque suspensus XII. Kal. Decembris ƆƆDCXXXIII.

Congelatus sanguis resolutus.

Al-

Alterum, quod subijciam, non occisi hominis & homicidae, sed (quod magis mireris) nouam ac mirabilem, certe non adhuc animaduersam inter homines sympathiam declarat. Etenim mense Iulio superioris anni CIↃDCXXXVI. Iosephus Petri Pauli Peregrini, ad Diuum Augustinum barbitonsoris, filius flumine abrutus octiduo latuit: hebdomada vero elapsa e Tiberi emersus, secundoque flumine vectus *ad Arcum Parmae* (sic enim cloacam appellant e regione molis Hadriani) ab ijs, qui in Tiberi na- 32

Sympathiae potius quam antipathiae historia.

natabant, delatus fuit ſemiputridus, ac pene informis, ſanguine exhauſto, ſpiritu extincto, & corpore fere omni putredine confecto. Adueniente vero fratre germano, ſanguinem ex ambabus naribus effudit, omnibus, qui aderant, miraculo ſtupeſcentibus. Haec, Lector, non ex Aphrannis aut mulierculis audiui; ſed cum ex alijs oculatis teſtibus, tum ex ipſo defuncti fratre cognoui ſub eoſdem dies, quibus ſanguis profluxit.

33 Quid mirabilius (re diſpares hiſtorias, miraculo tamen pares adſcribo: mirabi-

Vere monſtrum.

biliores interdum nõ aeque mirandis subijcio, interdũ e contrario minus mirabiles mirabilioribus, neglecto fere dignitatis ordine, quem seruare & difficile & inutile esset) Quid, inquam, mirabilius pileato ac palliato puero Paderbornae nato? Fertur enim haeretica mulier, cùm odio plusquam vatiniano Catholicos prosequeretur, & vbique obuios maledictis vexaret, puerum peperisse pileo, pallioque Catholicorum more vestitum.

Quid mirabilius vulnere thoraci infantis, i vtero gestati 34 Vulnus mirificissimum.

ſtati inflicto, gladio tamen non pueri, ſed grauidae matris thoracem vulnerante.

35 Quid mirabilius alio vulnere foetus fronti, in vtero adhuc latentis, vere illato (nam ex eo vulnere nimio ſanguine fluente interiit) illato, inquam, ab irato patre, matris fronti ſtricto gladio ſolum minitāte? Vtrumque ſane ſcribunt probatiſſimi auctores, Gemma, Fienus, Derlius, ceteri.

36 Quid mirabilius lapideo foetu e caeſo matris vtero educto? Apud Senones enim mulier ex viro grauida, cum XXVIII. annis in aluo

ge-

gestasset, foetum durauit in lapidem.

Quid mirabilius Leonis Decimi Pont. Max. gemma, quae Lunae colorem luméque aemulata, albescit ac splendet, crescente Luna; senescente vero, obscuratur? 36 Gemma lunaris.

Quid mirabilius Clemétis VII. Pont. Max. maculoso lapide, cuius macula non fixa, sed lubrica & mobilis, vereque solis pedisequa, ab ortu ad occasum assidue commeat? 37 Gemma solaris.

Quid mirabilius carne lignoque fossili? Quod si fraudem illam imposturamque censeas, veritatem ipsam 38 Caro & lignũ fossile.

ſam hoc exiſtimes neceſſe eſt. Nam Aquaſpartae Vmbriae oppido lignum, vt Tiburi lapides, e terrae viſceribus effoditur verſicolare, variegatum, & in vermiculatum opus nō ſecus ac ebenus elaborandum.

39 Specus ſerpentum in Etruria. Quid mirabilius Speluncа ſerpentum ad oppidum, vulgo *il Saſſo*, difficillimos quoſque morbos, paralyſim, lepram, elephantiaſim, arthritidē, luem veneream (re ductus hoc affirmo) tumores, doloreſque varios & acerrimos ſanante? ſanante, inquam, tum vapore tepido lenique, tum ſerpentum ma-

magna copia, qui nudatum aegrum, opioque ſopitum (obdormiſcunt enim opio, qui ſpecum valetudinis cauſa ingrediuntur, vt horribilem ſerpentum aſpectum, per vniuerſum corpus commeantium, ferre poſſint: nonnulli tamen magis cordati a terribilibus beſtijs minime ſibi metuentes, opium ſomnumque negligunt) circumeunt, contegunt, lingunt, & omnem morbi labem abſtergunt penituſque exugunt. Mirabilis profecto res eſt, & literis monumentiſque conſignanda: quam ego pluribus longiuſ-

que

Petrus Bourdelo ius medicus.

que proſequerer, niſi Petrus Bourdelotius Pariſinus, medicus ingenio ac literatura eximius, ſuperioribus menſibus huius eiuſdem anni 1637. vniuerſam eius Etruriae partem, quae Roma, Nauale Caeretanorum, inde Barcennum, Alſiumque por rigitur, peragratus, ſpecum accurate inſpexiſſet, loci naturam exploraſſet, ſingula quaeque notaſſet, & peculiarem elegantemque diſsertationem conſcripſiſset, in vulgus proferendam.

Animal in ſaxo genitū.

40 Quid mirabilius beſtiola, in praeduri minimeque peruij lapidis viſcere nata? Explo-

ploratum enim est, e magno, durissimo, compactoque lapide scisso bestiolam prodijsse, non e suae speciei seminario, sed ex materia, humoreque intus latente, atque vi extrinsecus influente genitam.

41 Quid mirabilius Rana ex aquae gutta siccoque puluere temporis momento nata? Constat enim terram assiduis solibus coctam & perustam, mistamque humori e nube guttatim expresso, in ranam illico formari, prosilire, ac saltare; formato statim capitulo, pediculis, corpusculo, omnibusque parti-

ti-

ticulis mirabili celeritate ela-
boratis, expolitis, perfectis.

42 Quid mirabilius ſerpente, in ſiniſtro cordis ventriculo nato? Epitomen huius hiſtoriae ab Edoardo Maio Britãnico ſermone ſcriptae, ita concinnauit Latineque reddidit Riccardus London Londinenſis, vir medicina, Graeca, Latinaque literatura eruditus, & apud noſtrum Noſocomium Sancti Spiritus medicus Adſiſtens. *Narratio certiſſima de monſtro quodam ſeu ſerpente, in ſiniſtro cordis ventriculo inuento Londini in Anglia 7. Octob. 1637. aperto cadauere Ioannis Pennanti*

Serpentis hiſtoria mirabilis.

aeta-

aetatis suae XXI. *vesicam iuuenis purulenta & vlcerosa materia plenam, parte superiore ruptam omnino corruptam inuenimus. Ren dexter penitus consumptus, sinister ad duorum instar tumefactus, saniosa insuper materia refertus fuit. Intus partes carnosae radicitus exesae, tunicisque exterioribus exceptis, restabat nihil. Hepatis portio membranis costalibus adnascebatur. Pulmones non illaudabiles. Cor globosum, magis latum quam longum, dexterũ vẽtriculũ coloris cinericij corrugatũ marsupioque coreaceo absque pecunia simillimum, sed intus omni materia expertem reperi-*

mus: liquor ille pericardij funditus exiccabatur. Sinister cordis ventriculus triplo grandior dextero extitit, duritieque lapidis praese ferebat, in quo incisione facta sanguis affatim effluxit, carnosaque quadam substantia plicis insimul inuoluta serpentis similitudine videbatur: corpore erat albo, imo albissimo cutis humanae colorem aemulabatur, sed cute lubrica, pellucida & quasi pigmento oblita. Crura ramique carnei coloris fibrae etiam ligulae nerui aut quocumque alio nomine insignire placuerit, inuenta fuerũt. Corpus stilo perforatum concauum, sed alias solidum ad longitu-

gitudinē palmae Romanae minoris habuit: intestinum insuper, vena, arteria, aut ἀνάλογόν τι usibus naturae inseruiens in hoc monstro repertum fuit.

Quid mirabilius haedera in ceruae cornu nata ac virente? 43 Haedera mirabilis.

Aut spica farris e naso Aretinae mulieris tanquam e pingui agro prodeunte? 44 Spica mirabilis.

Quid mirabilius arbore multis ramis folijsque in thorace Hispani hominis virescente? Quod sane asserere non auderem, nisi Illustrissimus vir spectatae fidei, prisci moris, & magnae eruditionis historiae epitomen 45 Arbor mirissima.

ſide publica conſignatam, mihi communicaſſet: quae huiuſmodi eſt: Roccus Martinus Hiſpanus, ex oppido vulgo *Orea*, annum agens duodeuigeſimum ex arbore lapſus, pruni ſilueſtris ſpinum offendit, qui, cum altius in thoracem penetraſſet, intus haeſit. Ergo diu latens paulatim eo humores attraxit, tumorem concitauit & apoſtema: quo maturato ſectoque, & magna puris vi expreſſa, ille equiſeto ſimillimus iam factus, hoc eſt multis filis veluti radicibus actis; penitus defixus haerebat, nec a chirurgo

prae

prae dolore vlla extrahendus arte. Itaque chirurgus eo intus relicto ad ſanandum vlcus & cicatricem obducendam animum manumque conuertit. Temporis proceſſu (vide naturae miraculum) e thorace ſpinus ſenſim & ſine ſenſu prodire caepit, augeſcere, virere, & ramulos frondeſque emittere, non ſecus ac ſi in pingui & foecũdo ſolo inſitus eſſet: e cuius trunco deciſus ramulus apud Illuſtriſſimum Virum aſſeruatur, Romam vna cum fideliſſima hiſtoria Didaco Iaguez Hiſpano miſſus hoc

Vere miraculum.

codē anno ƆƆDCXXXVII.

46 Hactenus naturae miranda.

Iam vero ſi taedeat naturae miracula diutius contemplari, lubeatque artis induſtriam, operaque ſummo facta artificio internis, vt aiunt, oculis intueri, conuerte, obſecro te, animum ad Archimedis ſphaeram, in qua

Artis miracula.

Incluſus varijs famulatur ſpiritus aſtris,
Et viuū certis motibus vrget opus:

Archimedis ſphaera eiuſdē ſpeculū.

Percurrit proprium mētitus ſignifer annum,
Et ſimulata nouo Cynthia menſe redit.
Iāque ſuum voluens audax

in-

industria mundum,
Gaudet & humana syde-
ra mente regit.

Conuerte animũ ad eiusdem Archimedis speculum e longinquo Romanorum classem comburens. 47

Ad Iliadem Homeri, mẽbranula scriptam, inclusamque nuci. 48 Homeri Ilias.

Ad Architae Terentini ligneam columbam, quae ea elaborata fuit industria, eo facta, inflataque artificio, ijs ponderibus librata, vt viuae volatum imitaretur. 49 Architae columba.

Cõuerte animum ad nauim quadrigamque non quidẽ Serapidis, quae licet 50 Nauis & Quadriga Myrmecidae.

ſpiritu intrinſecus permeáte, mirabili conſtantique vertigine acta, coelorum motum prodigioſe referebant.

54 Alberti M. caput. Conuerte animum ad ligneum Alberti Magni caput humana voce loquens.

55 Seuerini ſtatua. Ad ſtatuam a Seuerino Boetio Rauennae eo artificio factam, vt quaſi ſolis aemula in orbem ſua vi ex oriente in occaſum aſſidue moueretur.

56 Antiquorum lucerna. Ad exiguam antiquorum lucernam, mille & ſeptingētos annos perpetuo ardentem.

57 Ad imaginem cuiuſque

ſimil-

ſimillimam ab caeco ſculptore ex argilla expreſſam. Scio complures exiſtimaturos, rem commenticiam eſſe ac vere fabuloſam. Et me quidē puderet id literis tradere, niſi Romae nunc notum omnibus eſſet, ac peruulgatum. Ioannes Gambaſsius Volaterranus a prima adoleſcentia ad vigeſimum vſque annum cum magna ſui nominis celebritate ſtatuariā exercuit: mox oculis captus, decennio iacuit ocioſus & nunquam operarius: aſſidue tamen toto animo rationem cogitans, per quam gloriam,

Caeci ſculptoris opera.

ſta-

ticulis mirabili celeritate ela-
boratis, expolitis, perfectis.

42 Quid mirabilius ſerpen-
te, in ſiniſtro cordis ventri-
culo nato? Epitomen huius
hiſtoriae ab Edoardo Maio
Britãnico ſermone ſcriptae,
ita concinnauit Latineque
reddidit Riccardus London
Londinenſis, vir medicina,
Graeca, Latinaque literatu-
ra eruditus,& apud noſtrum
Noſocomium Sancti Spiri-
tus medicus Adſiſtens. *Nar-
ratio certiſſima de monſtro quo-
dam ſeu ſerpente, in ſiniſtro cor-
dis ventriculo inuento Londini
in Anglia 7. Octob. 1637. aper-
to cadauere Ioannis Pennanti*

Serpentis hiſtoria mirabilis.

aeta-

aetatis suae XXI. vesicam iuuenis purulenta & vlcerosa materia plenam, parte superiore ruptam omnino corruptam inuenimus. Ren dexter penitus consumptus, sinister ad duorum instar tumefactus, saniosa insuper materia refertus fuit. Intus partes carnosae radicitus exesae, tunicisque exterioribus exceptis, restabat nihil. Hepatis portio membranis costalibus adnascebatur. Pulmones non illaudabiles. Cor globosum, magis latum quam longum, dexterũ vẽtriculũ coloris cinericij corrugatũ marsupioque coreaceo absque pecunia simillimum, sed intus omni materia expertem reperimus:

mus: liquor ille pericardij funditus exiccabatur. Sinister cordis ventriculus triplo grandior dextero extitit, duritieque lapidis praese ferebat, in quo incisione facta sanguis affatim effluxit, carnosaque quadam substantia plicis insimul inuoluta serpentis similitudine videbatur: corpore erat albo, imo albissimo cutis humanae colorem aemulabatur, sed cute lubrica, pellucida & quasi pigmento oblita. Crura ramique carnei coloris fibrae etiam ligulae nerui aut quocumque alio nomine insignire placuerit, inuenta fuerũt. Corpus stilo perforatum concauum, sed alias solidum ad longitu-

gitudinē palmae Romanae minoris habuit: intestinum insuper, vena, arteria, aut ἀνάλογόν τι *usibus naturae inseruiens in hoc monstro repertum fuit.*

Quid mirabilius haedera in ceruae cornu nata ac virente? 43 Haedera mirabilis.

Aut spica farris e naso Aretinae mulieris tanquam e pingui agro prodeunte? 44 Spica mirabilis.

Quid mirabilius arbore multis ramis folijsque in thorace Hispani hominis virescente? Quod sane asserere non auderem, nisi Illustrissimus vir spectatae fidei, prisci moris, & magnae eruditionis historiae epitomen 45 Arbor mirificissima.

ſide publica conſignatam, mihi communicaſſet: quae huiuſmodi eſt: Roccus Martinus Hiſpanus, ex oppido vulgo *Orea*, annum agens duodeuigeſimum ex arbore lapſus, pruni ſilueſtris ſpinum offendit, qui, cum altius in thoracem penetraſſet, intus haeſit. Ergo diu latens paulatim eo humores attraxit, tumorem concitauit & apoſtema: quo maturato ſectoque, & magna puris vi expreſſa, ille equiſeto ſimillimus iam factus, hoc eſt multis filis veluti radicibus actis; penitus defixus haerebat, nec a chirurgo
prae

prae dolore vlla extrahendus arte. Itaque chirurgus eo intus relicto ad sanandum vlcus & cicatricem obducendam animum manumque conuertit. Temporis processu (vide naturae miraculum) e thorace spinus sensim & sine sensu prodire caepit, augescere, virere, & ramulos frondesque emittere, non secus ac si in pingui & foecũdo solo insitus esset: e cuius trunco decisus ramulus apud Illustrissimum Virum asseruatur, Romam vna cum fidelissima historia Didaco Iaguez Hispano missus hoc

Vere miraculum.

codẽ anno CIↃDCXXXVII.

46 Iam vero si taedeat naturae miracula diutius contemplari, lubeatque artis industriam, operaque summo facta artificio internis, vt aiunt, oculis intueri, conuerte, obsecro te, animum ad Archimedis sphaeram, in qua

Hactenus naturae miranda.

Artis miracula.

Inclusus varijs famulatur spiritus astris,
Et viuũ certis motibus vrget opus:
Percurrit proprium mẽtitus signifer annum,
Et simulata nouo Cynthia mense redit.
Iãque suum voluens audax

Archimedis sphaera eiusdẽ speculũ.

in-

industria mundum,
Gaudet & humana syde-
ra mente regit.

Conuerte animũ ad eius- 47
dem Archimedis speculum
e longinquo Romanorum
classem comburens.

Ad Iliadem Homeri, mē- 48
branula scriptam, inclusam- Homeri Ilias.
que nuci.

Ad Architae Terentini li- 49
gneam columbam, quae ea Architae columba.
elaborata fuit industria, eo
facta, inflataque artificio, ijs
ponderibus librata, vt viuae
volatum imitaretur.

Cōuerte animum ad na- 50
uim quadrigamque non Nauis & Quadriga Myrmecidae.
quidē Serapidis, quae licet

ferrea grauissimaque nullis tamen alligata vinculis, sed suis librata ponderibus in medio templi pendebat;

51 Sed ad Myrmecide, qui eam quidem ligneam extruxit, prora, puppi, clauo, carina, ancora, cordisque distinctam; remis, ac remigibus ornatam; velis, arboribus, ceterisque munitam; adeo tamen pusillam ac minutam, vt apiculae pinnis vniuersa tegeretur.

52 Currum fabrefecit numeris omnibus absolutũ, quatuorque ornatum equis, quẽ musca alis vndique operiebat. Fabulosa putas haec ab an-

tiquis deſumpta, tanquam antiquitate ſolum fidem his & auctoritatem afferente?

Conuerte animum ad vitreum globum Drebellij, in 53
quo puriſſimo quodam liquore inmiſſo, additiſque nonnullis mirabilis olei guttulis, chaos primum, deinde paulatim ſecretis partibus elementa in globum circũfuſa diſtincte aperteque apparebant: mox purior quaedam lucidiorque liquoris pars, ſupra elementa circumuecta concreſcebat, ſole, luna, ſideribuſque veſtita: quae non extrinſecus adhibito inſtrumento, ſed

ſpi-

ſpiritu intrinſecus permeāte, mirabili conſtantique vertigine acta, coelorum motum prodigioſe referebant.

54 Alberti M. caput. Conuerte animum ad ligneum Alberti Magni caput humana voce loquens.

55 Seuerini ſtatua. Ad ſtatuam a Seuerino Boetio Rauennae eo artificio factam, vt quaſi ſolis aemula in orbem ſua vi ex oriente in occaſum aſſidue moueretur.

56 Antiquorum lucerna. Ad exiguam antiquorum lucernam, mille & ſeptingētos annos perpetuo ardentem.

57 Ad imaginem cuiuſque

ſimillimam ab caeco ſculptore ex argilla expreſſam. Scio complures exiſtimaturos, rem commenticiam eſſe ac vere fabuloſam. Et me quidẽ puderet id literis tradere, niſi Romae nunc notum omnibus eſſet, ac peruulgatum. Ioannes Gambaſsius Volaterranus a prima adoleſcentia ad vigeſimum vſque annum cum magna ſui nominis celebritate ſtatuariã exercuit: mox oculis captus, decennio iacuit ocioſus & nunquam operarius: aſſidue tamen toto animo rationem cogitans, per quam gloriam, ſta-

Caeci ſculptoris opera.

ſtatuaria ſibi partam, aut retineret aut reuocaret. Itaque aciem, quam morbus a conſuetudine oculorum abduxerat, menti ingenioque adiunxit, & exacuit adeo, vt facinus aggreſſus ſit ex omni aetatum memoria inauditum. Coſmi Etruriae Magni Ducis effigiem ex argilla ſibi fingendam ſuſcepit, exemplo ſumpto ex marmorea Coſmi ſtatua manibus contrectata: quam quidem adeo ſimilem expreſſit, vt quiſque tanquam nouo artis miraculo ſtupidus haeſerit. Is ergo operis praeſtantia, & ſecunda omnium

Etruriae Ducis effigies.

ac-

acclamatione excitatus, Romam venit ſuperiori anno ƆIƆDCXXXVI. vt in hoc virtutum omnium theatro ſuae artis ſpecimen ederet. Et primo quidem Vrbani Octaui Pontificum Max. ſtatuam ad ſummam vſque ſimilitudinem omniumque admirationem protulit, Vrbanoque dono dedit: mox Ducis Barcenni, Equitis Gualdi ac ceterorum. Immo, cum ad Diui Honufrij in Ianiculo aegrotaret, mihi medicinam ſibi facienti, ſaepe opificium ſuum profeſſus fuit: renui prorſus, ne tam praeclaro opere opella mea

Vrbani VIII. P.M. effigies

Bracciani Ducis ſtatua.

com-

compenſanda videretur. Cũ vero plerique tanto miraculo ſtupeſcentes, de ſimulata caecitate ſuſpicarentur, in occluſo & caeco cubiculo plaſten exercere iuſſus fuit: quam cũ ſimilitudine perfectam edidiſſet, & venuſtatem illam faciei cuiuſque propriam mire expreſſiſſet, certam ſpeciem, vultum grauem, comitemue, hilarem, aut triſtem; &, vt verbo dicam, vere loquentem, & pene reconditos cuiuſque mores indicantem effinxiſſet; ſuae artis praeſtantiam omnibus perſuaſit. Rem autem apud Philippum Sara-

racenum publicum Tabellionem testati sunt complures locupletissimi, & oculati testes, vt ex literis publicis futura saecula miraculum crederent.

Facinus publicis literis cōsignatur.

Conuerte animum ad artem memoriae, qua iuuenis corsicus triginta sex millia nominum, latinorum, graecorum, barbarorum, significantium, nihil significantium, & inter sese nihil cohaerentium eo plane ordine reddebat, quo semel acceperat, nusquam prope insistens, nusquam haesitans: quodque admirabilius est, ab vltimo incipiens sursum ver-

58 Mamoria omhiū maxima.

versus perueniebat ad primum: rursus ita vt primum, tertium, quintum, & sic deinceps omnia diceret: immo vero vel anno elapso eodem ordine, & quo quisque alio vellet, omnia repeteret.

59 Telescopiũ mirabile. Conuerte animũ ad Telescopium, aliaque mirabilia specilla, quibus ars ita fallit oculos, vt remotissima propinqua referat, minima reddat maxima, adeout milij granum omnino exiguũ cedrum exhibeat amplissimum.

60 Aquila Regimontani. Ad Regiomontani aquilam ligneam, quae Maximiliano

liano Caesari Norimbergā venienti mirabili volatu obuiam processit, eumque leni suspensoque volatu in Vrbem prosequuta est.

Ad ferream eiusdem muscam, quae cum ex eius manibus euolasset, & in orbem, hospitibus quasi salutatis, per cubiculum oberrasset, reuolauit eo, vnde euolauit. 61 Eiusdem musca.

Ad eburneas pateras mille & sexcentas, in piperis grano, torno elaborato formatoque in pateram inclusas. Nam Osualdus Norhingherus Sueus Toreuta, omnium qui sunt quique fuerunt praestātissimus (id 62 Osualdi paterae ex ebore.

enim existimandum est ex opere supra humanam credulitatem, vires certe sedulitatemque humanam) pateras mille & sexcentas ex ebore torno fecit, perfectas illas quidem, & numeris omnibus membrisque absolutas: adeo tamen paruas & minutas, adeo exiles ac tenues, vt omnes (mirabile dictu, mirabile factu.) calice vel potius caliculo, ex vulgaris piperis grano torno facto, includerentur. Mirabile hoc opus e Germania Romam secum adsportauit Ioannes Carolus Schad a Mitelbrach, sedēte Paulo V. Pont.

In piperis grano inclusae.

Pont. Max. Vidit autem cō-
ſpicillo paruitate pene inui-
ſibiles, atque adeo numera-
uit tum quiuis alius (facta
enim fuit vnicuique viden-
di facultas) tum maxime
Gaſpar Scioppius, & Ioan-
nes Faber Bambergēſis me-
dicus Romanus.

Ad ligneas bombardas, 63
curru munitas, rotis inſtru- Bombardæ mirabiles.
ctas, ornatas denique omni
apparatu bellico vſuque ne-
ceſſario, minutiſſimas illas
quidem ac tenuiſſimas: vt
vigintiquinque numero v-
na cum triginta calicibus li-
gneis affabre torno factis in
vno eoque mediocri pipe-

ris grano includerentur.
Haec paucis ab hinc diebus
passim ostentabat Io. Bapti-
sta Ferrarius e Societate Iesu,
vir doctrina & religione cla
rus.

64 Steuini currus. Ad currum steuini veli-
ferum, quo septemdecim
milliaria duabus horis se
confecisse affirmat: quem
profecto si quis non equis
ductum, sed actum homi-
nis ingenio vidisset, mira-
culo perculsus ab arte ad dae
mones stolide prouocasset.

65 Pyxides mirabiles. Ad duas illas rotūdas py-
xides, alphabeto in ora di-
stinctas, eoque artificio fa-
brefactas, vt si huius stylus
in

in centro ſitus moueatur ad A aut B, alter ſtylus alterius pyxidis, Perſijs verbi cauſa eodẽ artificio extructae, ad eãdem literã ſua ſponte conuerteretur. Si hic ad C.D.E. ceteraſue, ille huius motum ſequutus in eaſdem literas feratur: adeout cum abſente loqui poſſimus, nulla aut voce aut ſcriptura intercedente.

66 Artificioſa tabula.

Ad tabulam, in qua aſperſi temere videntur colores, vel ea certe ab imperito puero coloribus tincta & confuſa, nulla fere arte depicta: in cuius tamen medio, cylindro ferreo politiſsimo-

que poſito, ſtatim in hoc velut in ſpeculo refertur imago ſimillima cuiuſuis, mentitis pigmentis fucatiſque adumbrati: his nempe, mirabili quadam arte diſpoſitis, hominis adumbrati ſpeciem ad cylindum emittentibus.

67 Rosa die nata. Ad roſam ex cineribus vſtis ſolerti tamen & ingenioſo artificio excultis & elaboratis, quatuor & viginti horis natam, adultam, perfectamque.

68 Sphaera Solis pedisse qua. Ad ſtylum aut ſphaeram ligneam eamque planam in aquae amphora natantem, & aſſidue orbico motu con-

ci-

citam; quae nempe exoriente sole solem orientem spectet, paulatim vna cum eo in meridiem vergat, & inde in occasum, solis aut aemula aut pedissequa.

Ad musicum illud instrumentum, quod trãquillo, puro, serenoque caelo, lenissima aut potius nulla spirante aura, non artificis manu, sed intrinseco quoda citharaedo ac symphoniaco genio mirabili armonia sonat, sonante altero pari artificio temperatum. 69 Musicum instrumentum mirabile.

Demũ ne pluribus tuas, Lector, aures obtundam, conuerte animum ad vul- 70 Miraculum omnium maximum.

gatam quidem rem omnibusque notam, sed meo iudicio rerum omnium maximum miraculum. Deus immortalis! quid mirabilius bombardae fragore aut ictu? Mentior: quid mirabilius ferrei globi impetu? qua vi fertur ponderosus ille globus? quis ei vim impressit in tormento? vel potius quis extra tormẽtum fouet? Neque dicas, esse *Virtutem impressam*, quae globum pellit fugatque; quia purum id est nomen, nihil me praeterea docens. Scitum namque illud esse vellem, *Vim, Qualitatem, Virtutem,*

Virtus impraessa refellitur.

Pro-

Proprietatem generalia quaedam esse nomina, rebus omnibus ignotis ab caeco ignaroque philosopho imposita: quod enim ille nescit, nec vllo assequi modo potest, vim, qualitatem, virtutem, aut proprietatem appellat, pulchro nomine suam tegens ignorantiam; immo (quod magis dolendum est) putans ijs nominibus, omnes se quaestiones dissoluere, rebusque omnibus obscuris veritatis lucem afferre. Ego (fateor ingenue in volante furenteque bombardae globo nihil animo videre possum nec in-
trin-

trinſecus ab ignito puluere communicatum, nec extrinſecus adhaereſcens; nihil mente compraehendere, quod tam mirabile impetu, ſaeuiſsimo reflante borea, ingentem ac ponderoſum globum propellat. Id ſolum affirmare non dubito, ſi bombarda nunc primo hominibus innoteſceret, & cũ ingenti tonitru & fragore maximo ferreo globo ſemel exploſo collabentem ruentéque domum videremus, miraculo ſtupidi timoreque perculſi iaceremus, rem omnem non ad ſolertiam artis, ſed ad cacodaemonis

ter.

terricula acceptam referentes. Aer, inquies, ignito puluere commotus impulsusque globum extrudit & propellit. Nugas agis: nam vel saeuissime reflátibus austris tormentum vi maxima globum euomit ac proijcit: globus eodem impetu volat ac furit. Accedit, quod globo prope nos velocissimeque rapideque lato, proximus aer leuiter commouetur: certe non ita, vt nos impellat aut protrudat. Non ergo hic extrudit & exprimit volantem globum. Demumque proiecta ab aere commoto & extrudente non ferri, certis-

Aer explodi- tur.

Ratio & experiẽtia certissima.

tissimo argumento est turbo verbere actus, qui, flante borea vel aliter in diuersum concitato aere, in orbem mouetur: & sagitta, quae scindit potius finditque aerem, quam ab eo compressa extrudatur.

Sed esto in expellendo nitatur aer, incassum tamen hic agit, *Nec* sane *proficit hilum*. Nam proiecta res quãtum a posteriore extrudente aere impellitur, tantundem ab anteriore resistente retardatur. Neque aer lapidem subsequens (quae Platonis est opinio) ac, ne detur vacuum, succedens in eius locum,

cum,

cum, lapidem mouet, quia aer *satis habet, si impleat, ne detur vacuum:* imo si lapide moto, aer subit in eius locũ; hic non mouet, sed motum lapidem sequitur. Aristoteles ait, antecedentem aerem a lapide compressum vicinũ comprimere; ac ne detur vacuum, subire in posterioris locum, & sic proiectum extrudere. Sed a compresso aere proiecta non moueri, illud etiam argumento est, quod aere magis compresso, minus ac segnius proiecta moueantur; velocius vero, minus compresso. Etenim parua pila, batillo

sphae-

ſphaeriſtico verberata ſegnius funditur, quam reticulo acta. Intendas oportet mentis aciem, vt haec aſſequaris; exuas aliorum placita, vt credas.

secundum genus miraculorum.

Iam vero hiſce naturae artiſque miraculis informatus animus, & vtriuſque veluti ſacris initiatus fidelius in eis, quae vnguento ſympathico ſimiliora ſunt, deinde verſabitur. Et primo quidem ea ſunt accurate animaduertenda, quae ex mulierum malacia ſummoque obiectae rei deſiderio in froetu gignuntur: quorum aliqua etſi a nobis ſupra com-

cōmemorata sunt, quia tamen illa miraculo potius, quam virtutis similitudine ad vnguentum pertinent, ideo alia nunc sunt afferenda, quae ad vnguenti vim proxime accedunt.

71 Ego sane octennem puerum noui, vnguentarij filium, ac nepotem panis custodis Vrbano VIII. Pont. Max. cui ex matris malacia, intempestiuoque leporis appetitu in dextera gena leporinae pellis vestigium impressum est, ipsissimis animalis pilis subfuluis longiusculis ac tenellis refertum: adeo vt verius diceres auulsos

Malaciae exemplum.

ſos ex lepore pilos genae inſitos fuiſſe, quam ex materna imaginatione adnatos. Vnde, obſecro, pili color leporinus? vnde inſignis & maxima ſimilitudo? vnde? niſi ex influente deſiderati leporis vi atque ſpiritu? Ex imaginatione, inquies, vehementi grauidae matris. Mēdose: nam mater deſiderio flagrans imprimit quidem in puero tenello rei deſideratae veſtigium; ſimilitudo vero non ex ea, ſed ex lepore deſiderato in veſtigium deriuatur. Quare pili color, tenuitas, laeuitas non matri, ſed lepori referenda ſunt.

Maculae ſimilitudo vnde.

ſunt. Quod ſi minus credulus, immo vere faſtidioſus rem plane contemnas, praebe aures hiſtoriae, quam tibi fideliſſime narrabo.

Nobili Matronae Florentinae (nomen autem reticeo incertus, placeat, an diſpliceat pulchrae honeſtaeque mulieri rem patefieri) maculatum eſt dexterum tempus vuae macula, fuſca illa quidem, & adeo obſcura, vt vix oculis pateat, immo nec vix quidem, niſi diligenter inſpectantibus, etiam ſi in carne candidiſſima impreſſa ſit. Frondentibus autem ac virentibus 72 Maculae vuae hiſtoria Mira cõmutatio.

vitibus, mirum in modum macula virescẽs vel lusciosо conspicua est: foecundis fructuque exhuberantibus, fere intumescit; mox e viridi colore paulatim vergit in flauum, deinde haud obscure flauet, flauente vua ac plane maturata; demum appropinquante hieme, vitibusque pampino nudatis, prope euanescit, subfusco solum colore leuiter adumbrata. Vnde mirabilius hic maculae motus, color varius & plane inconstans; constanti tamen ac definito tempore singulis annis cõmutatus, nisi ex vitibus

vuis-

vuisq; ardenter desideratis?

Eodem plane modo Andreae Labiae nobilis Veneti variat insignis macula, vniuersae dexterae genae ex vini rubri desiderio a matre impressa: nam vere attollitur & mire rubescit appropinquante autumno vuisque maturescentibus; facta vero vindemia detumet & paulatim languescit. 73 Vini maculae historia.

Neque discrepat ab his mali punici fusca macula, nobili mulieri ex malacia impressa quae colorem mutat & omnino rubescit, rubentibus punicis a matre desideratis. 74 Mali punici historia.

75 Et famulae Principis Caesij magnae ac frequẽtes quasi verrucae in manu extuberant, fragis aestate pullulantibus; plane subsident & euanescunt, ijs frugibus hieme abolitis: iterum extuberant, subsident iterum, aestate noua, nouoque hieme adueniente. Res igitur desiderata e longissimo indefinitoque interuallo vim emittit in maculam, foetui desiderio matris impressa.

Verrucarum historia.

76 Haud absimile est, quod de vino doliare scribunt probatissimi auctores, ac scientissimi vinarij experimento comprobant. Commoueri

Vini doliaris historia.

ueri illud quidem ac pertur-
bari asserunt, turgentibus
in palmite gemmis, nouo-
que vino pendente: quo in
cellarijs condito, denuo cla-
rescere.

77 Quare non est, cur teme-
re leuitatis insimiles aucto- Vrsorum adipis historia mira.
res omnium maximus, Ari-
stotelem, & Theophrastum,
qui scribunt vrsorum adi-
pem *latebrarum tempore exu-
dantem & intumescentem va-
sa implere*: nimirum cum
vrsi in speluncis hieme la-
tent, eorum adipem in vase
asseruatum commoueri &
intumescere, spiritu ex vi-
uentibus vrsis influente tur-

gentem. neque enim difficilius ex vrsis, quam ex vuis vinoque pendente spiritus emanat, qui alio pertingens alia aliter afficiat.

78 Vulgi peruicacia. Quod si haec a communi hominum intelligentia disiuncta & non adhuc a natura nobis enodata contemnas (nam ea est quorundam peruicacia, vt quae propria intelligentia freti non assequuntur, vel per summam naturae iniuriam negare audeāt) quod si expertissimis viris experimenta, aut nugas, obijcias; profecto necesse est, vt non Theophrasto solum probato

to graueque auctore, sed visu etiam olfactuque inuito inficieris,

E caepis & allijs in cellario conditis tunc acriorem acutioremque non efflari odorem, cum eorum species in terra progerminat. Etenim & Theophrastus & experimentum testatur, allia caepasque asseruatas eam cum propria specie conti-nuitate coniunctioneque naturae consociata esse, vt cum hae tempestiue satae germinant, illa commo-ueantur, & veluti spiritu intus alente excitato, acutius & vehementius oleant. 79 Caeparum & alliorum historia.

Gallica historia.

Dum vero haec ſcriberem, nec adhuc manum de tabula, Illuſtriſſimus vir Franciſcus Maria Suareſius Epiſcopus Vaſionenſis, cui rudimentum huius diſputationis tradideram, duas mihi ſuppeditauit hiſtorias, ſibi a praeſtantiſsimo Alberto medico Carpentoract. per literas communicatas, vnguento ſympathico mire fauentes: quibus vt fides magis habeatur, ipſarum literarum exemplum huc adſcribere, operaepretium duco.

Il-

Illustriss. & Reuerendiss. D.D.

DE SVARES

VASIONEN. EPISCOPO.

TRactatum de Vnguento Armario Clarissimi domini Petri Seruij tuo nutu & gratia perlegi, Praesul Illustrissime. Iubet tua dominatio, vt quod de eo sentiam, ingenue proferam. Sententia mea suffragium erit illi gratiosum, & fauens, quantum egregios illustrium virorum conatus soleo approbare, & collaudare. Nihil in hoc genere ornatius, nihil eruditius dici posse puto, eodem stylo ad huius operis integritatem duo persequi deside- Censura Alberti medici.

ra-

rarem; alterum propria auctoris experientia in tanti remedij confirmationē, alterum eiusdem remedij descriptionis examen. Illa a tanto auctore omnem demeret damnatae magiae suspicionem, cuius non est expers Crollius, qui & pollicetur medendi methodum per verba, & caratheres, & obseruationes nonnullas in vsu istius vnguenti, quod vocat sympathicum commendat, quas inanes & pene futiles existimem. Eadem experientia decerneret quaestionem, an sit, antequam perquirantur eiusdem rei proprietates, & propter quid, rei existentiam certam faceret, quam alij

Crollius vere superstitiosus.

alij negant, & solam nobis relinqueret admirationem, vt in pluribus naturae operibus, veluti in puella Massiliensi sexdecim circiter annorum, quam ante quadraginta annos noui pulchram & nobilem. Haec in prima frontis pilosa parte morum gestabat ex imaginatione matris vtero gerentis, quod veris initio, dum eius specie arbores surgunt, intumescebat, & virescebat, postmodum rubescebat, & nigrescebat, vti eiusmodi fructus ad maturitatem perfectam pertingere solent, decisis ex arbore fructibus & folijs, planus remanebat locus ad proximum ver. Viuit adhuc

80 Massiliensis puellae historia.

eru-

81 eruditissimus Doctor medicus Aptensis Dominus Lelong qui cerasum eodem modo progrediens prope auricularē digitum defert. Mirari liceat sympathiā & veluti dependentiam animalis a vegetabili. Vnguenti descriptio satisfaciet quaestioni, quid sit, ego aliquantulum diuersam apud varios auctores animaduerti. In illius examine mire eluceret singularis auctoris eloquentia & vberior doctrina, cuius velim esse aemulus, vt et Dominationis Vestrae Illustrissimae seruus obsequentissimus.

Cerasi historia.

Carpentoracti 2. Mar. 1637.

Albertus Med.

Haec

Haec autem cum ita sese habeant, non est, quod aniles superstitiones aut commenta esse existimes, quae a grauissimis viris de naso arte restituto, deque Apuli aranei veneno commemorentur.

Et quidem satis inter omnes constat, Petrum Boianum, Taliacotium, ceterosque nobiles chirorgos amputatum nasum tum ex propria aegri carne, tum ex aliena non sine magna hominũ admiratione refecisse. Ceterũ in hac vere miranda chirurgia illud accidit praeter expectationem & opinio- 82

Boiani & Taliacotij mira opera.

nio-

nionem omnium, vt nasus, ex propria aegri carne restitutus, nunquam contabuerit: qui vero ex aliena, tamdiu incolumis fuerit, quãdiu alter homo, e cuius carne refectus fuit nasus, vixerit. nam eo mortuo, sensim contabuit adnatus nasus, ac tabe, & putredine confectus decidit. Vnde obsecro, portentum hoc & miraculum, nisi ex vere mirabili & prodigioso spirituum e viuente homine ad nasum effluuio? Nonne hic homo, cum viueret, quamuis longissime dsiunctus, quandam vim salu-

Naturae vere miraculũ.

Mirandus influxus.

ta-

carem, vitalemque emittebat in nasum restitutum? Quid vero sit haec vis, quomodo e longinquo feratur in nasum, fateor, me plane ignorare; puto in naturae penetrali intime & obscure delitescere, & nobis datum esse, admirari potius, quam nouisse.

Neque vero fide dignis auctoribus abroganda fides est, aut temere renuenda, quae docti ingenuique viri testantur. Ego sane non tantum apud probatos auctores expertosque ea legi, sed etiam a nobili eruditoque viro, & ab omni fuco

Cōfirmatio historiae.

alie-

nionem omnium, vt nasus, ex propria ægri carne restitutus, nunquam contabuerit: qui vero ex aliena, tamdiu incolumis fuerit, quadiu alter homo, e cuius carne refectus fuit nasus, vixerit. nam eo mortuo, sensim contabuit adnatus nasus, ac tabe, & putredine confectus decidit. Vnde obsecro, portentum hoc & miraculum, nisi ex vere mirabili & prodigioso spirituum e viuente homine ad nasum effluuio? Nonne hic homo, cum viueret, quamuis longissime disiunctus, quandam vim salu-

Naturae veræ miraculũ.

Mirandus influxus.

ta-

tarem, vitalemque emittebat in nasum restitutum? Quid vero sit haec vis, quomodo e longinquo feratur in nasum, fateor, me plane ignorare, puto in naturae penetrali intime & obscure delitescere, & nobis datum esse, admirari potius, quam nouisse.

Neque vero fide dignis auctoribus abroganda fides est, aut temere renuenda, quae docti ingenuique viri testantur. Ego sane non tantum apud probatos auctores expertosque ea legi, sed etiam a nobili eruditoque viro, & ab omni fuco alie- Cõfirmatio historiae.

alienissimo accepi, Panormitanum Equitem multos annos habuisse nasum e famuli carne restitutum; hoc vero mortuo, eundem amisisse.

83 Apuli aranei historia. Quid dicemus de vi illa plane mirabili, quae ab araneo (tarantulam Apuli nominant) in commorsum hominem e longinquo deriuatur? nonne constat, cõmorsum ab araneo singulis annis sub idem tempus, quo impressum fuit venenum, iisdem symptomatibus corripi, donec araneus moriatur? nonne eo mortuo, cantamine quodam arteque ac-

accersito, paulatim contabescens impressum venenum tandem aboletur? Vana, dices, sunt haec, futilia, & aniles fabulae. Vana igitur putes, necesse est, vinum, vuam, malum punicum, fraga, cerasum, morum, allia, caepas, aliaque huiusmodi sexcenta, quae a vi & energia, e longissimo interuallo deriuata, aperte commutantur, quaeque actionem *nobis* in distans attestantur. Immo vero necesse est, vt Timone Nicaeo obstinatior, exhausto sapientis rubore, nec sensui nec experimen-

Firmatur historia exemplis.

Timon Nicaeus hominum obstinatissimus.

to credendum putes.

Quorſum, inquies, haec? Quorſum tot tantaque naturae, artiſque miracula; huc quaſi in faſtidium adducta? nempe, vt intelligas, naturam plurima in rerum vniuerſitatem, atque in hominum proſpectum quotidie magis magiſque miranda producere, quae vnguento ſympathico paria ac ſimilia ſunt. Vtque intelligas, nihil pene ex eo genere eſſe, *quod fieri non poteſt*: imo vero immenſam eſſe naturae vim; infinitam & omnino interminatam Dei potentiam: adeout *Poſſibile*

Cur huc congeſtae tot hiſtoriae?

Poſſibile interminatum eſt.

ſibile Deo (dicere auſim)
& naturae aequale habendum videatur. Quod ſi ita
eſt, quis negare audet, ſolertem, ſubtilem, & reconditam artem, comitem;
aemulam, adminiſtramque naturae, huius arcana
ſedulo ſcrutatam ac penitus
aſſequutam, eiuſmodi POSSE
vnguentum componere,
quod gladio ſolum pannoue illitum abſenti vulneri
medeatur?

Sed alium video Ariſtarchum, me aut tanquam
nimis credulum & ſimplicem illudentem, aut increpantem tanquam ignarum

rudemque philosophum; qui rem afferam; nulla fultam ratione, nullaque veri specie fucatam. Sed heus tu? fabellam gestis audire? morem geram: nam & ipse *tuas gestio nutantes auriculas videre*. Etenim de rebus abditis, quae arcana vi agere dicuntur, ratiocinari, est vere fabulari: ita quidem sentio, ac profiteor; etsi complures esse sciam, qui, propria intelligentia freti, rerum fere omnium scientiam se consequi facile posse arbitrentur. Ceterum vt intellectum nostrum inhiātem veritati aliqua veri specie

Qnodam fabellam narrate, asinus auriculas mouebat.

cie

cie capiamus; & fucum aliquem mentitae veritatis ei obducamus; aut certe blandiamur veritatem affectanti; sic puto implicatam rem explicari posse. Ratum apud omnes pene Philosophos est, caelum ita cum orbe terrae consociatum esse, ita huic patrocinari atque praeesse, vt nihil hic agatur, quod inde vim non deducat praecipuam. Sic Aristoteles dixit, a sole & homine hominem generari; sic Plato vnicuique speciei non solum peculiare astrum praefecit, viresque impertiri censuit; sed ipsas etiam specierum

Differitur de ratione, qua vng. agit.

Aristotelis Platonis Fernelij placita.

ideas inde accersiuit. Sic Fernelius calorem rerum omnium opificem, tanquá alter Prometheus, de caelo duxit. Hic autem calor, vis haec caelestis auctor est rerum omnium praecipuus, & vt e caelo demissus, rebus intime inseritur; ita omnia simul amice nectit & mirabili sympathia vincit. *Necessario enim* (inquit Cicero) *omnia vno diuino ac continuato spiritu continentur:* atque adeo, vt ait Scaliger, *concors & consentiens natura sibi rerum omnium, tum superiorum, tum nostratium admirabili serie perpetuaque necessitudine coniun-*

Calor hic & spiritus est anima mũdi

coniungit, itaut non solum sint in rebus tanquam gradus, aditus, recessus seperatis, verum etiam eorum, quae seiuncta penitus videntur, substantiarum commistiones. Quare vnumquodque cum altero sympathia consociatum, vt magnes cum astris, palea cum succino, cum ferro magnes ceteraque sexcenta, per eum spiritum suas vires impertitur (spiritum autem appello, quicquid sit illud, quo res inuicem amice nectuntur, e caelo deriuatum) sic homo viuens in nasum alienũ salutarem vim emittere videtur: sic Apulus ara-

Omnia per spiritum vna nectuntur.

neus in commorſum hominem pernicioſum effundere venenum: ſic fraga, ceraſus, morus, carnea, fraga, morum, ceraſumque in tumorem attollere, viriditate, rubore, ac nigritia ſuffundere: ſic allia caepaeque ſatae allia caepaſq; in cellario conditas acuere & excitare: ſic vua in vitibus cum doliare vinum, cum hominis maculam commouere: ſic homicida homini occiſo quiddam impertiri, quo ſãguinem cõcretum reſoluat: ſic demum vnguentũ ſympathicum eiuſmodi in vulnera vires emittere, quibus

Quomodo ceraſus & macula foetum afficiat.

Quomodo vng. armar. agat in diſtans.

bus ea medeatur.

Ceterum quia *Veritas in occulto latet, a natura in profundo demersa, limaturque,* vt ait Cicero, *in disputatione* subtilius & in lucem profertur clarissimam, operaepretium est, quo res, discussa omni caligine, aperte omnibus pateat, aduersariorum rationes diligenter colligere, fideliter afferre, & strenue refutare.

Veritas rerum latet.

Et primo quidem diuersa medicamenti compositio negocium nonnullis maxime facessit; illudque vanum esse facile persuadet. Nam, inquiunt, si inconstans est

Primum argumentum aduersario. fariorum soluitur.

atque

atque dissimilis vnguenti structura, fieri non potest, vt constans sit, firmaque, & nullo daemonis fucata dolo eius facultas. Et quidem humanũ sanguinem, a plerisque in compositione vsurpatum, respuunt aliqui & plane aspernantur.

Vngu ẽti cõpositio varia

Adipem necessarium esse nonnulli aiunt, inutilem futilemque alij. Vsneam (sic enim isti *Cittiaci, aduenae omnino atque ignobiles verborum opifices*, Muscum appellant, in cranio suspensi hominis natum: putantes se, quod olim Tiberius Caesar nequiuit, barbara nomina civi-

ciuitate Romana donare posse.) Muscum, inquam, nonnulli summopere praedicant, contemnunt nonnulli tāquam superuacuum. Terebinthinam, bolum armenium, oleum lini, rosaceum, santalos rubros, lumbricos, apri vrsique adipem, consolidam maiorem, lapidem hæmatitem sunt qui approbant, sunt qui plane improbant. Immo vero adeo inter se discrepant vnguenti auctores & vindices, vt pro suo quisque genio, quod lubet, vnguento ingerere videatur. Paracelsus, qui vel auctor vel asser- Vsnea quid.

tor

tor eius medicamenti esse censetur, eoque Maximilianum Caesarem donasse fertur, hanc commentus est compositionem: ℞. *Vsneae vncias duas, mumiae vnciam semißem, pinguedinis humanae vncias duas, sanguinis humani vnciam semissem, olei lini dracmas duas, rosacei, boli armeni ana vnciam vnam: misce fiat vnguentum.* Ioannes Baptista Porta eandem probat, addita solum terebinthinae vncia. Eandem Rodulphus Goclenius: haud absimilem Robertus Flud: diuersam Osualdus Gabelchouerus; ℞. *pinguedinis apri, vrsi*

Io Baptistae Portae compositio.

Roberti Flud compositio.

vrsi ana libram vnam, eaque liquefacta abluantur vino rubro, adde pulueris lapidis haematitis vnciam vnam, santali rubri dracmas sex, lumbricorum praeparatorum dracmas duas, vsneae quantum haberi potest, misce fiat vnguentum. Huic consimilis a Iacobo Colero tradita est: ℞. *pinguedinis verris aprugni domestici vrsini ana libram semissem musci e cranio humano pugillum vnum, lũbricorum terrest. mens.* $\frac{1}{4}$ *lapidis hematitis vncias duas, santali rubri, radicis consolidae maioris ana vncias tres, misce cum vino fiat vnguentum.* Plurimum vero Iacobi Coleri cõpositio

ab

Crollis compositio.

ab his distat Crollij descriptio: nam hic reiecta pinguedine apri, verris, atque vrsi, vsurpat apri cerebrum: muscum vero abradendum iubet, *Luna crescente & in bona domo*, vt loquitur, *existente Veneris, si fieri potest, non Martis aut Saturni*. At vero

Io. Vuitichii compositio.

Ioannes Vuitichius ab his omnibus maxime dissentit, &, vt videtur, veluti

Cumea Sibilla horrendas canit ambages.

muscũ, mumiam, adipem, sanguinemque humanum aspernatur: quae tamen alij fundamentũ vnguenti praecipuum esse praedicant.

Iam

Iam vero si adeo inter se discrepant vnguenti artifices, si quod alij iaciunt tanquam fundamentum, alij velut inutile ineptumque euertunt; quis est tam antiquus & simplex, qui id vanum esse non putet? Sola, inquiunt, compositionis discrepantia vnguenti vanitatem attestatur. Ceterum nugae sunt haec, merae nugae: vix enim vllum est generosum nobileque medicamentum, cuius apud omnes vna sit & plane constituta cōponendi ratio. Theriaca, electuarium ex hyacintho, & Mithridaticū anti-

Quid a diuersa compositione cōsequatur.

Argumentū dissoluitur.

tidotum (vt sexcenta praetermittam) id vnicuique declarat. De vnguento vero sympathico omnes in eo consentiunt (vnum excipio Vuitichiũ, de quo postea dicam) vt componatur ex re quapiam sympathica, humano sanguine, vel musco, vel adipe, mumiaue, quae cum homine cognatione quadam ac sympathia consociata non esse, bardus esset ac plane stupidus, qui inficiari vellet. Conueniunt etiam componendum id esse ex ijs, quae scopo vulneris colli... sunt. Sc...

Vnguentum componitur ex re sympathica.

dimus Galeno ceterisque medicinae proceribus, maxime est diducta labra adducere, adducta conseruare, vnire, &, vt plane coalescant, operam dare; fluentem sanguinem sistere, imminentem inflammationem cauere, suppurare contusam carnem & cutim; suppuratis nouam sufficere, naturalem partis calorem spiritusque fouere, tueri ac retinere temperamentum, atque omnibus symptomatis mederi. Hor[illegible] ua natura efficit, al[illegible] nedica natura q[illegible] nit glut[illegible] od pr[illegible] c[illegible]

Scopus in vulneribus sanandis.

Quidpraeest natura in v[illegible]bus.

cipuum est huius opus; contusam carnem ac laceretam cutim coquit in pus, coctum expellit, expulso nouam carnem substituit. Ars fere amouet impedimenta, quo natura ea omnia perficere possit. Nam primo quidem eo incumbit ars, vt, si quid in hiante vulnere interceptum est, telum, sanguinis grumus, simileque extrahat; deinde vero vt sanguinem fluentem sistat, ne calore spirituque euaporato pars langueat ac frigeat, impotens proinde futurae coctioni, expulsioni, generationi, glutinationi; tum adducit labra

Quid ars præstet in vulneribus.

labra, adductaque conseruat, naturam puri coquendo incumbentem, expellentem, generantem, atque cicatricem ducentem, fouet: demum, vt inflammationem, ceteraque symptomata, vulneri familiaria, accessu prohibeat, enititur & elaborat. Iam quae fiunt a natura, nulla fere medici ope fiunt: quae vero ab arte, partim per chirurgi manū, fasciam, linteum, phlebotomiam, ceteraque; partim per adhibita appositaq; medicamenta, oleum, vnguentum, emplastrum, ceratum, ac similia efficiuntur. Etenim in-

In quo discrepet ars a natura.

Diligenter aduerte.

perceptum quidpiam instru mento ex hiante vulnere, extrahitur, dissita labra manu coëunt, coita seruantur fascia, inflāmationem phlebotomia prohibet, medicamentum purgans, cucurbitulae, frictiones, ceteraque huiusmodi. At vero fluentem sanguinem imposita medicamenta sistunt, euaporātem spiritum, caloremque exhalantem obducta illitaq; pharmaca retinent; naturam, contusae carnis suppurationi incumbētem, olea fouent, vnguenta, emplastra, ceteraque: absterfioni, expulsioni, nouae carnis gene-

generationi medicamenta naturae opem ferentia auxiliantur, cuiusmodi praecipue sunt oleum Hispanae, balsamum nostrate, alia, quae vulneraria dicuntur. Iam vero (gradatim descendo in vnguentum sympathicũ) quaecunque ab alijs vulnerarijs medicamẽtis effici dicuntur, ab vnguento Sympathico effici posse, mihi persuaderi facile patior. Nam fluentem ex vulnere sanguinem armenius bolus sistit, spiritum & naturalem partis calorem euaporãtem, oleum & alia vnguine suo exitu prohibent: suppuratio-

Peculiaria de Vnguẽto armario.

Singulae vnguenti partes examinãtur.

nem contusae carnis adeps iuuat; glutinationi idem bolus armenius opitulatur, absterſioni terebinthina, expulsioni puris, nouae carnis generationi, alijsque, quae natura medicamento auxiliante absoluit, ea praesto sunt, quae calorem fouent, & naturale partis temperamentum tuentur. Ex quibus omnibus vnguentum hoc vulnerarium constare, vnusquisque eius cõpositionem perpendens intelligere potest. *Archimedes*, inquies, *non posset melius describere*, si vnguenti artifices in eo componendo vna

Obiciunt vnguẽti hostes.

om-

omnes consentirent. Sed VVittichius a ceteris dissentit, & pleraque consulto praetermittit, quibus deficientibus operationes omnes, quas proxime nominauimus, deficere necesse est: & tamen sanitatem ex vnguento partam pr edicat, affirmat, iurat: ex vnguento igitur nulla vi naturali praedito, nulla aut aperta aut abdita facultate instructo: sed potius (vt coniectare licet ex sanitate mirabiliter recuperata, & ex vnguēto ex nugis composito) certa superstitione fucato. Obiectio dissoluitur. Sed

Crollii compositio.

ab his distat Crollij descriptio: nam hic reiecta pinguedine apri, verris, atque vrsi, vsurpat apri cerebrum: muscum vero abradendum iubet, *Luna crescente & in bona domo*, vt loquitur, *existente Veneris, si fieri potest, non Martis aut Saturni*. At vero

Io. Vuitichii compositio.

Ioannes Vuitichius ab his omnibus maxime dissentit, &, vt videtur, veluti

Cumea Sibilla horrendas canit ambages.

muscū, mumiam, adipem, sanguinemque humanum aspernatur: quae tamen alij fundamentū vnguenti praecipuum esse praedicant.

Iam

Iam vero si adeo inter se discrepant vnguenti artifices, si quod alij iaciunt tanquam fundamentum, alij velut inutile ineptumque euertunt; quis est tam antiquus & simplex, qui id vanum esse non putet? Sola, inquiunt, compositionis discrepantia vnguenti vanitatem attestatur. Ceterum nugae sunt haec, merae nugae: vix enim vllum est generosum nobileque medicamentum, cuius apud omnes vna sit & plane constituta cōponendi ratio. Theriaca, electuarium ex hyacintho, & Mithridaticū an-

Quid a diuersa compositione cō sequatur.

Argumentū dissoluitur.

ti-

tidotum (vt sexcenta praetermittam) id vnicuique declarat. De vnguento vero sympathico omnes in eo consentiunt (vnum excipio Vuitichiũ, de quo postea dicam) vt componatur ex re quapiam sympathica, humano sanguine, vel musco, vel adipe, mumiaue, quae cum homine cognatione quadam ac sympathia consociata non esse, bardus esset ac plane stupidus, qui inficiari vellet. Conueniunt etiam componendum id esse ex ijs, quae scopo vulneris collimãdo apta sunt. Scopus autem, si credi-

Vnguentum componitur ex re sympathica.

dimus Galeno ceteriſque medicinae proceribus, maxime eſt diducta labra adducere, adducta conſeruare, vnire, &, vt plane coaleſcant, operam dare; fluentem ſanguinem ſiſtere, imminentem inflammationem cauere, ſuppurare contuſam carnem & cutim; ſuppuratis nouam ſufficere, naturalem partis calorem ſpirituſque fouere, tueri ac retinere temperamentum, atque omnibus ſymptomatis mederi. Horum aliqua natura efficit, aliqua ars medica. natura quidem vnit glutinatque vulnus, quod prae-

Scopus in vulneribus ſanandis.

Quid praeſtat natura in vulneribus.

cipuum est huius opus; contusam carnem ac laceretam cutim coquit in pus, coctum expellit, expulso nouam carnem substituit. Ars fere amouet impedimenta, quo natura ea omnia perficere possit. Nam primo quidem eo incumbit ars, vt, si quid in hiante vulnere interceptum est, telum, sanguinis grumus, simileque extrahat; deinde vero vt sanguinem fluentem sistat, ne calore spirituque euaporato pars langueat ac frigeat, impotens proinde futurae coctioni, expulsioni, generationi, glutinationi; tum adducit

Quid ars praestet in vulneribus.

labra

labra, adductaque conseruat, naturam puri coquendo incumbentem, expellentem, generantem, atque cicatricem ducentem, fouet: demum, vt inflammationem, ceteraque symptomata, vulneri familiaria, accessu prohibeat, enititur & elaborat. Iam quae fiunt a natura, nulla fere medici ope fiunt: quae vero ab arte, partim per chirurgi manũ, fasciam, linteum, phlebotomiam, ceteraque; partim per adhibita appositaq; medicamenta, oleum, vnguentum, emplastrum, ceratum, ac similia efficiuntur. Etenim inter-

In quo discrepet ars a natura.

Diligenter aduerte.

perceptum quidpiam instru mento ex hiante vulnere, extrahitur, dissita labra manu coëunt, coita seruantur fascia, inflámationem phlebotomia prohibet, medicamentum purgans, cucurbitulae, frictiones, ceteraque huiusmodi. At vero fluentem sanguinem imposita medicamenta sistunt, euaporátem spiritum, caloremque exhalantem obducta illitaq; pharmaca retinent; naturam, contusae carnis suppurationi incumbẽtem, olea fouent, vnguenta, emplastra, ceteraque: abstersioni, expulsioni, nouae carnis

gene-

generationi medicamenta naturae opem ferentia auxiliantur, cuiusmodi praecipue sunt oleum Hispanae, balsamum nostrate, alia, quae vulneraria dicuntur. Iam vero (gradatim descendo in vnguentum sympathicũ) quaecunque ab alijs vulnerarijs medicamẽtis effici dicuntur, ab vnguento Sympathico effici posse, mihi persuaderi facile patior. Nam fluentem ex vulnere sanguinem armenius bolus sistit, spiritum & naturalem partis calorem euaporãtem, oleum & alia vnguine suo exitu prohibent: suppuratio-

Peculiaria de Vnguẽto armario.

Singulae vnguenti partes examinãtur.

nem contuſae carnis adeps iuuat; glutinationi idem bolus armenius opitulatur, abſterſioni terebinthina, expulſioni puris, nouae carnis generationi, alijſque, quae natura medicamento auxiliante abſoluit, ea praeſto ſunt, quae calorem fouent, & naturale partis temperamentum tuentur. Ex quibus omnibus vnguentum hoc vulnerarium conſtare, vnuſquiſque eius cõpoſitionem perpendens intelligere poteſt. *Archimedes*, inquies, *non poſſet melius deſcribere*, ſi vnguenti artifices in eo componendo vna

Obiciunt vnguēti hoſtes.

om-

omnes consentirent. Sed VVittichius a ceteris dissentit, & pleraque consulto praetermittit, quibus deficientibus operationes omnes, quas proxime nominauimus, deficere necesse est: & tamen sanitatem ex vnguento partam praedicat, affirmat, iurat: ex vnguento igitur nulla vi naturali praedito, nulla aut aperta aut abdita facultate instructo: sed potius (vt coniectare licet ex sanitate mirabiliter recuperata, & ex vnguẽto ex nugis composito) certa superstitione fucato. Obiectio dissoluitur.
Sed

Nasutus sis vsque licet, sis
denique nasus.

nihil tamen in nostro vnguento subodorare poteris, quod pio animo male oleat. Si VVittichius expertus aliquando est vnguẽtum sine adipe, sanguine, ceterisque sympathicis vulnera sanare, naturae sanitatem acceptam fero; non vnguento, non daemoni: non quidem vnguento, quia nulla pene vi praeditum est, nulla sympathia cum aegro coniunctũ. Non daemoni, quia non est, cur velut *in theatrum Deos aduocemus, vt soluant nodum fabulae,* si mirabilis effectus

cau-

caufarum rei manifeftae adfcribere poffumus: naturae fcilicet, quae τῶν νόσων ἰατρός. Cur ergo, inquies, quaeuis fanatio, quae a quouis medicamento fympathico parta dicitur, naturae adfcribenda non eft? Nempe ob eandem caufam, ob quam, adhibito verbi caufa Hifpanae oleo, medicamento non naturae fanitas adfcribitur: quia fcilicet vnguento fanandi vi praedito accepta referri poteft, nullo hinc abfurdo confequente; vt ex rationibus aduerfariorum a nobis refutatis ac deinceps refutandis liquido con-

Altera obiectio.

Sãguis hum. necessarius in vnguẽto. constat. Sanguinem vero, muscum, mumiam, ceteraque ex homine sumpta, necessaria esse vnguento cõficiendo, ideo existimamus, quod aegro per ea arctissima cum vnguento cognatio sit. Etenim in homine hominisque partibus calor inest caelestis, praecipuus actionum auctor, cuius vim esse plane mirabilem ac vere caelestem ex Aristotele & Calor naturalis est vere cᶏelestis. Platone liquet, liquet ex Hippocrate, qui libro de principijs, *Mihi quidem videtur,* inquit, *quod calidum vocamus immortale esse, & cuncta intelligere, & videre, & audi-*

re,

re, & scire omnia tum praesentia tum futura. Calor autem hic, spiritusue, sicuti minimis quibusque corporis partibus penitus inseritur, ita est earum οὐσία & veluti essentia ac naturae, quas mutuo quodam consensu & occulta sympathia arctissime vincit. Quare mirandum non est, si adeps humanus, mumia, muscus, & sanguis, qui seminarium est caloris & spiritus cognationem habeant cum genere humano. Mirabitur haec rudis Aristarchus, non secus ac *Si mulier vitulum, aut si bos ediderit agnum*: vel certe

Cur sanguis hum. sit necessarius vnguent.

contemnet, quasi nos ab rationibus inopes, & nostri ingenij viribus diffidentes ad caelestia confugiamus. Ceterum non est, cur vere morosus ac difficilis omnia fastidias: mihi sane nihil odiosius est eo hominum genere, cuius palatum adeo sapit, vt omnia plane stomachetur: cui *Nec Demostenes sati facit*, nec *Coae Veneris pulchritudo*, aut *simulacrum Iouis Olympici*. Etenim calorē spiritumque e caelo deductū translatumque ad nos, omnes sapientes antiqui, recentiores agnoscūt, in quaestionem minime reuocandum.

Morositas odiosa est.

Alij

Alij vero ingenij aciem in omnes vnguenti partes acrius intendentes singula quaeque diligenter examinant: cumque earum nullam aduertant ea vi praeditam, vt absenti vulneri mederi possit, vnguenti praestantiam, vt vanitatem & malitiam, nobis obijciunt. Neque enim (inquiunt) sanguis humanus, neque pinguedo, muscus, terebinthina, oleum lini, bolus armenius, aut quiduis aliud in vnguentum vsurpatum, eiusmodi vi praeditum esse videtur. *Heu prisca fides!* Tam ne bardus es, tã rudis me-

2 Alterum argumentum aduersariorum.

Dissoluitur argumentũ.

medicus, in philoſophia, tam hoſpes & aduena, vt neſcias, ſexcenta eſſe, quae ſigillatim aeſtimata, inutilia pene ſunt, nulla (dicere auſim) vi praedita? Si vero generatim, penitus admiranda? Theriacam habes, vel potius (quod magis mireris(habes foſſile ſtibium, vulgo antimonium, nulla purgandi vi praeditum; habes chryſocollam, quae, ſi ethimologiam ſpectes, aluũ potius tardat: nam auri gluten Latinis ſignificat: miſta habes haec eadem, incredibilem purgandi vim omniumque maximam ex mixtio-

Compoſitio quantũ poſſit.

tio-

tione adepta. Quid dicemus de puluere nitrato? vim eius esse admirabilē, quippe qui tonitrua & fulmina imitetur & aequet, sciunt omnes; omnesque sciunt, neque nitrum, neque sulphur, aut carbonem, ex quibus is constat, ea vi praedita esse. Itaque hoc argumētum, quod principio velut *Euripidis emphidexium* esse videbatur, infirmum reuera futileque est, **Puluis tormētarius ad mirabilis.**

Et redit in nihilum, quod
fuit ante nihil.

3 Nonnulli vero (ridendi profecto sunt hi) vnguenti superstitionem ex eo coniectant, quod suspensi homi- **Testum argumentum.**

nis

nis muſcus in compoſitionem vſurpetur; Si enim, inquiunt, naturalis eſſet vnguenti vis, non magis laqueo, quam morbo mortui hominis muſcus vtilis ac ſalubris eſſet. Sed vere audio anicularum murmura, quae hoc ipſo, quod aliquid ſuſpēſi hominis adhibetur, de ſuperſtitione continuo trepidantes & meticuloſae ſuſpicantur. Philoſophi eſt animaduertere, hominem morbo non confectum vberiori ſpirituum copia circumfluere, morbo vero afflictum ſpiritibus exhauſtis contabeſcere. Suſpenſum

Diſſoluitur argumentū.

prae-

praeterea vberrimos laqueo ſpiritus ad caput allicere ac trahere: hoc igitur ſpiritibus targeſcens, & radicati etiam humidi ſuccoſus, foecundiori ac praeſtantiori muſci ſeminario praeditum eſt. In vnguento autem tam mirabili componendo ſelectiſſima praeſtantiſſimaque vſurpanda eſſe, quis dubitat?

Muſcus ſuſpenſi hominis praeſtantior.

Neque vero aditus ad caput laqueo ſpiritibus intercluditur ita, vt in thorace omnes & faucibus haereant: quia ligatum praeſſumque guttur ſanguinem non ſpiritus tranſitu prohibet. Declarat id quidem calor faciei

nō mediocris, rubor, & vinculo arctius stringente, & spiritibus propterea eo ingruentibus, plumbeus color, quo facies perfunditur.

4 Quartum argumentum. Neque est cur sympathiā sanguinis adipis musci cum homine vanam & fabulosam putet Sennertus quod sanguis, exempli causa, corrumpatur ac putrescat, corpore, vnde missus est, conualescente, immo plane incolumi; quia sympathia inter sanguinem & hominem non ea est, quae ad producendam vitam, vel ad valetudinem tuendam sit necessaria; sed quae ad quasdam

Dissoluitur argumentū.

dam

dam actiones ſui perutilis. Exemplo rem aperio: venenum a ſcorpione membro impreſſum arctiſſima cum ſcorpione ſympathia coniũctum eſt: vt patet ex eo, quod hic, contuſus & vulneri appoſitus, reuocat exugitque venenum a ſe membro actũ inſpiratumque; & tamen is dui vixiſſet incolumis, etiam ſi impreſſum a ſe venenum vna cum homine extinctũ eſſet. non enim vnquá ſcorpius cum homine venenato interijt, aut interijſſe fertur.

Quae ſympathia ſit neceſſaria vnguento.

Scorpius venenum.

Mihi vero laborandum non eſt (vt vehementer laborandum, ſummiſque in- 5

Quintum argumentum.

 ge-

genij viribus contendendum, omnes arbitrantur) *de ſphaera*, vt vocant, *actiuitatis* vnguenti vulnerarij. Nam etſi plurima agentia naturalia certam *nobis* habent ſphaeram actiuitatis, certum ſpatiũ, ἀπόῤῥοιαν. ſeu virtutis effluuium circumſcribens, aut vim certò aliquò emittere nobis videantur; tamen multa ſunt, quorum ſphaera quam latè longeque pateat, haud certo ſcimus, aut, ſi ſcimus, eam longius pertingere ac prope indefinitã eſſe intelligimus. Et vero quam ſphaeram actiuitatis habere putamus

De ſphaera actiuitatis complura.

ma-

magnetem, vel potius ſtellas ad ſe magnetem allicientes? Quam ſphaeram illuminandi noſtraque corpora varijs qualitatibus afficiendi habere Solem, Lunam, Stellas, ſupera denique omnia? Sol ex infinito prope interuallo ſua vi ad terram vſque pertingit, longiuſque progrederetur, ſi terra eſſet longius diſſita. Luna plena, nouaque, imo intermeſtris ac dimidiata Italũ lunari morbo aeque afficit atque Aegyptium, Perſam, Indum, ceteros orienti proximos: quinimo peraeque hos atque Gallos, Germanos, Nor-

Sphaera actiuitatis magnetis.

Solis.

Lunae.

uegos aliosque vltimum occidentem & septentrionem incolentes. Ignis exurit lignum, sibi contiguum; calefacit hominem, sibi vicinum; illuminat aerem, longe distantem. Quid? etiam e longinquo interdū ignis comburit. Nam apro-

Ignis.

xeos herbae radicem a se distantem accendit, longius pertingens sua vi, quam vulgus hominum opinetur. Corruet, inquies, Porticus Stoicorum, Licaeum, Aca-

Obiicitur.

demia, ceteraque philosophorum gymnasia ruinas agent, si incertam esse dixeris, minimeque constitu-

agent,

tam agentium ſphaeram actiuitatis. Corruant, nihil moror, penituſque labantur, ſi infirmo nitantur fundamento. Sed reuera corruere non ſinit, vndique fulcit ac ſubſtentat, qui rem intentis mentis oculis contemplatur. Definita eſt atque certa agentibus, non nobis, eorum ſphaera actiuitatis; vim certo aliquo emittunt omnia: quo vero, quam longe lateque non raro ignoramus, putantes breuiori definitam eſſe interuallo, quá reuera ſit. Quam igitur actiuitatis ſphaeram hominis eſſe putamus alienum de-

Reſpõdetur.

Quomodo ſit definita agentium ſphaera actiuitatis.

longinquo nasum seruantis? Apuli aranei impressum membro venenum fouentis? mori ac cerasi sui quasi speciem in modum tam mirandum in homine immutantis? aut eius, qui ex Gallia in Italiam canem allexit? Fertur enim canis dominum, ex Lugdunensi Gallia in Italiam profectum, e longissimo interuallo pluriumque dierum flexuoso incertoque itinere, & insequutus & consequutus fuisse. Fabellam putas de cane quae narro, ab alijs mihi narrata? Audi historiam domesticam ac verissimam.

Historia de cane.

Ser-

Seruio meo germano fratre, Roma Spoletum redeunte, domeſticus canis latrare coepit, & inconſueto quaeruloque vlulatu domum implere multo ante, quam is domum appropinquaret; imo vero vltro ac citro commeare & vndique diſcurrere: tandem morae impatiens aperta ianua domo proſilijt, & redeunti Seruio longe obuiam proceſſit. Idem canis (quod certè longe mirabilius eſt) ab eo die, quo Seruius Spoleto Romam profectus fuit, moerens, demiſſus, afflictus, & ab omnium conſuetudine abhor-

Domeſtica hiſtoria.

Miranda de cane.

abhorrens in angulo domus perpetuo fere dormitabat & a cibo pene omni sese abstinebat. Cum vero primum frater Roma Spoletũ versus iter iniret, statim canis moerore deposito se erigere coepit, & consueto cibo reficere. Neque vero existimes, casu id semel accidisse, quia toties contigit quoties Spoleto Romam Seruius migraret, ac Roma Spoletũ reuerteretur. Quinimo domestici omnes ex eo coniectabant, Seruium, in patriam reuersurum, iam in viam se dedisse, quod canis recenti ac repentina

hi-

hilaritate priſtinam triſtitiam relaxaret, omnibuſque noua feſtiuitate blandiretur. Illud etiam, quod de fele a fide digniſſimo praeſtantiſſimoque Poeta Franciſco Stelluto nuper accepi omnino improbat certã ἀπόῤῥοιαν: Felis Aeſio e Capuccinorũ domo in aliam eorundem Patruum duodecim millia paſſuum Aeſio diſtantem, ſacco concluſus, cum tranſportatus eſſet, eadem die per arduam latebroſam ac tranſuerſam viam Aeſium repetijt. Iam vero, Sennerte, (hunc appello, quippe acerrimum omnium atque inſe-

Hiſtoria de fele.

Diſſoluitur argumentũ.

infestissimum vnguenti hostem) quod nam spirituum effluuium manare putas e fele Aesio profecto? e Spoletino homine ex Vrbe vix pedem efferente? Quam sphaeram actiuitatis esse putas vrsi, vrsinum adipem in vase asseruatum commouentis? leporis leporinos pilos tenello puero planeque imberbi in genam inferentis? vuae vinum doliare maculamque hum: commouentis? mali punici mulieris occipitium; vini rubri viri genam tam facile ac perspicue immutantis? fragarum carnea fraga incre-

Vrsini adipis leporis ceterorũ sphaera

di-

dibili vi afficientium? Vanum profecto eſt, quod vulgo omnes aſſerunt de certa *nobis* ſphaera actiuitatis.

Quare minus faceſſit negocium, quod de medicamento pyxide condito adiũgit Sennertus. Nam etſi mirandum eſt, vnguentum, gladio in arca alioue incluſo adhibitum, (nam medicatus gladius in armario includitur, vt aëris vim effugiat: alioquin enim vulnus non mediocri afficitur detrimento) vim in vulnus e longinquo effundere, perſuadens nempe arculam, vbi conditum eſt, domi parietes, 6 Sextum argumentum

tes,

tes, valles, montes, & quicquid tandem interiectum est; seque insinuans in occlusum vulnerati domicilium, in circumlitas obductasque vulneri fascias, ac demum in ipsum membrũ vulnere affectum: quamuis, inquam, haec miranda sint, nec ab vnguento praestari posse videantur, longe tamen mirabilius est, polum, stellasue, aut montes, quos recentiores commiscuntur, magneticos sub polis assurgentes, ex infinito prope interuallo, superatis immensis montibus, vallibus ingentibus spatioque longissimo

Vis vnguẽti quocunque peruadit.

Vere mirãda

ſimo in magnetem vim emittere plane admirabilē: quae cum a commoto aere non agitetur, non iactetur a vento, nec prohibeatur, quominus ad magnetem pertingat; mirandum non eſt, ſi vnguenti vires e pyxide in vulnus recta ferantur, nullo aere aut vento diſiectae, neque parietibus domorum, montium vaſtitate, aut longa vallium intercapedine prohibentibus.

Reuocant praeterea in dubium vim medicamenti, quod non ſemper, quod nō omnibus medeatur vulneri- 7 Septimum argumentū.

neribus. Nam, inquiunt, fieri poteſt, vt, quando adhibito medicamento vulnus ſanatur, non vnguento reuera, ſed naturae morborũ omnium medico, ſanitas accepta referenda ſit: praeſertim cum vulnerum ſanatio, quae in glutinatione maxime conſiſtit, ſolius ſit naturae opus; medicus vero impedimēta ſolum amoueat. Vin dicam, quod ſentio? hoc argumentum Sennerto non parcit,

Vulneris ſanatio eſt naturae opus.

Diſſoluitur argumentũ.

Reuolutaque tela vertit in auctorem.

ſiue enim vnguento ſympathico, ſiue quouis alio me-

medicamento vulneri opituleris, natura ſemper eſt morbi medicus, cum vulneris ſanatio, vt dictum eſt, in glutinatione ſita maxime ſit, quae ſolius eſt naturae opus. Poſſem igitur (ſi res ita ſeſe haberet) omnia medicamenta tanquam inania reſpuere, vulneris ſanitatem vnius naturae viribus adſcribens. Vnguentum ſympathicum efficit ea omnia, quae vnumquodque aliud vulnerarium medicamentum, eo tamen diſcrimine, quod illud iucundius, hoc moleſtius; illud abſens, hoc praeſens; illud

Diſcrimen inter vng. armar. & alia.

mirabili, hoc vulgari ratione efficiat.

8 Quod vero ad vulnera sananda opus sit multiplici operatione, quae ab vno vnguento sympathico minime praestari possunt, vt *Sordium abstersio, puris concoctio, excrementorum expulsio, carnis generatio*; sunt merae nugae. Nam exploratum est, sexcenta alia medicamenta, vt Ducis Etruriae balsamum, ea omnia exequi & perficere. Passim non in Italia solum & Hispania, sed etiam in Gallia, Belgio, Germania vnum vulneribus sanandis saepe adhibetur Hispa-

Octauum argumentum.

Argumentũ dissoluitur.

ſpanae oleum. Romae quidem celebre eſt, & vulnerariorum omnium medicamentorum longe praeſtantiſſimum (id enim teſtantur vnanimes experti chirurgi) Balſamum a Tobia excellēti chymico & botanico ſcientiſsimo optimi Principis Frācilci Cardinalis Barberini paratum; a quo ſolo operationes omnes vulneribus neceſſariae, quas pollicentur complura alia medicamenta, praeſtantur, *Abſterſio, Conçoctio, Expulſio, Generatio, Glutinatio*. Praeterea vnguentum ſympathicum ex *glutinantibus* conſtat, ex

Balſamum Tobiae praeſtantiſs.

Vng. arm. cōſtat ex omnibus neceſſarijs.

suppurantibus, renouantibus ceterisque necessarijs. Demum vnicum vinum, solaque ligatura haud exiguis vulneribus saepe medentur: quae quia ex abstergentibus, concoquentibus, glutinantibus ceterisque talibus non constant, non sunt propterea tanquam inutilia improbanda. Itaque quocunque tandem argumentum dirigas, quouis modo flectas & tuo arbitratu inuertas, vt thymbra semper erit, *ex qua lancem facere nemo potest.*

9 Nonum argumentum.

Neque vulneratarũ partium diuersitas nobis, vt Séner-

nerto, negotium faciſſit, vnguentumque infirmat: nam etſi caro, vt doctiſſimus hic vir nobis obiectat, neruus, membrana diuerſo temperamento praedita sũt diuerſoque proinde medicamento indigere videantur; tamen & balſamum Cardinalis Barberini, & Ducis Etruriae, & oleum Hiſpanae, & alia ſexcenta diuerſis medentur tum partibus, tum vulneribus. Itaque ex eo quod diſpar ſit variaque vulneratarum partiũ temperies, non tamen opus eſt medicamento plane diuerſo. Vno igitur vnguento

Partium diuerſa temperies.

to sympathico, sicut vno Hispanae oleo, alijs atque alijs partibus temperamento dissidētibus opitulari possumus.

10 *Quod si quis* (decimum est Sennerti argumentum) *vno tempore plura vulnera diuersis in partibus a diuersis armis acceperint, vnum ne telum iniungere sufficiet? & vis ne eius ad omnia vulnera feretur? aut omnia ne tela iniungenda erunt? & anne vnguentum quodlibet faciet suum officium? & hoc ad istud vulnus, quod hoc telo inflictum est, recta perget; illud ad aliud, quod alio telo illatum est?* Siue plura, Sen-

Decimū argumentum.

Sennerte, siue vnum telum inunxeris, vis medicamenti fertur in vulnera. nam sanguis, in vnum pluresue gladios ex vno vel pluribus vulneribus missus, idem sanguis est, eademque sympathia & affinitate cum vno atque altero vulnere deuinctus est, ac proinde is vnus in vnum gladium effusus, deferre potest vnguenti vim in partes omnes vulneratas. Neque vero medicamenta, quae occulta vi ac sympathia agere dicuntur, ex quátitate solum, sed ex qualitate multo maxime aestimantur.

Argumenti dissolutio.

11 Vndecimũ argumentũ. De pyxide, quod addunt, ſatis mirari non poſſum: nam in ea conditum medicamentum vulnera non ſanat (miratur enim Sennertus ignauiam medicamenti in pyxide occluſi. Si enim, inquit, vnguentum gladio illitum per ſympathiam vulneri medetur, non illitum etiam, nempe conditum in arcula, mederetur, cum vbique iiſdem ſympathiae vinculis vulneri coniunctum ſit) non ſanat, inquam, vulnera in pyxide aſſeruatum, quia non fertur in vulnus: nõ fertur autem, quia vectorem non habet

Argumentũ diſſoluitur.

ana-

analogia & affinitate sibi deuinctum: ac proinde iners & ignarum in pyxide latet. Quod si affricetur sanguini, vel potius gladio cruento, iam vectorem nactum, prompte fertur in vulnus; certa medicina salubre.

Sanguinem vero medicamenti vectorem (nam sanguine intercedente vis medicamenti e gladio fertur in vulnus) in atomos dissolui & vndequaque diffundi, vt vim medicamenti deferat in vulnus, aut non est necesse, aut si necesse, nobis, vt Sennertus contendit, explicandum non est, 12 Duodecimum argumentum.

id

id qua ratione fiat: quia; vt supra diximus, quae agunt ex interuallo, vt abdita vi agunt, ita abdito modo: & ſicuti agere ſcimus, re docti, ita neſcimus, quomodo agant. Putare vero ſe omnia ſcire poſſe, maximae inſcitiae argumentum eſt. Humanum ſcire eſt pulchre imaginari: is verius philoſophatur, qui pulchrius imaginatur, qui ea comminiſcitur, quae pulchriori quadam veri ſpecie noſtrum captat (aut verius) noſtrũ eludit intellectum. Bone Deus? ſcire ne atque explorate ſcire contendimus ea,

Agentia in diſtans abdito modo agunt.

Nota de noſtro philoſophandi modo.

quo-

quorum veritatem, vt ait Democritus, in profundo penitus abstrusit natura, aeternisque tenebris circumfusam esse voluit? Profecto ne ea quidem ipsa, quae manibus tractantur, videntur oculis, omnibusque sensibus patent, vllo possumus modo cognoscere. Testimonio est opium, cichorium, acetum, ceteraque sexcenta: in quorum natura inuestiganda etsi antiquorum praestantissimi laborarunt, asserunt recentiores, omnes vere sudarunt, adhuc tamen de ijs nihil ratum est, nihil firmum, nihil pe-

De cichorij notanda.

penitus constitutum. Cichorium serimus, nascens videmus, manu contrectamus, olfactu & gustatu examinamus; adolescens, adultumque, & exiccatum sensibus omnibus omnique arte, industria demum chymica explorãdum curamus: & tamen adhuc neque scimus, neque nouimus, calidum ne re vera, an frigidum sit. Quid dicam de opio, quod aliqui summe frigidum esse, alij summe calidum existimant iuratique affirmant? In quo sane in quaestionem veniunt non abditae abstrusaeque in arcano

De opio notanda.

cano

cano naturae penetrali opij qualitates; ſed calor & frigus, quae ſenſibus plerumque patent, quaeque omnium facillime cognoſcuntur. Neque de exiguo & ſub obſcuro qualitatis gradu diſceptatur, ſed de ſummo & omnium ampliſſimo: calidiſſimum illud eſſe alijs opinantibus, alijs frigidiſſimū: ambobus (quod ſane mireris, vel potius rideas) plane rem vel litigioſo ac pertinaci ſe probare exiſtimātibus. Quid de aere? quem aliqui calidum natura eſſe opinantur: alij frigidum, humidum alij, alij ſiccum: immo ne vllus

De aere nota.

vllus nugamentis deesset locus, &

Aegrotae mentes quod fingere nunquam audent,

audacter aliqui comminiscerentur, neque calidum, neque frigidum, neque humidum, neque siccum, sed omnis qualitatis expertem, scripserunt. Vere igitur *Nos ita philosophi sumus*(vtor Cic. verbis) *vt cum fabris habitare possimus*: vere *humanum scire est pulchre imaginari, isque verius philosophatur, qui pulchrius imaginatur*. Quare qui rationem sibi explicanda contendit, qua sanguis in pannum gladiumue effusus

Dissoluitur argumentũ.

ſus deferat in vulnus vim medicamenti, qui ex nobis quaerit, num diſſoluatur in atomos, num feratur in orbem, & vndequaque diffundatur; &, ſi diffunditur, num tam longe lateque peruadat, vt ad diſtantiſſimum vulnus pertingat: hic, inquam, velim, animum aduertat vel ad tarantulae venenum, vel ad naſum reſtitutum ex aliena carne, mihique explicet, qua ratione ex longiſſimo interuallo, aut ſalutaris viuentis hominis vis in commorſum hominem naſumque reſtitutum feratur; num diſſolua-

tur in atomos, & num vndequaque diffundatur. Velim, vt qua ratione allia cepaeque satae, frondentes vites vuisque foecundae; cerasus, morus, malus punicus, ceterae arbores a me supra commemoratae, foetum afficiant maculamque commutent. Velim, inquam, vt haec omnia explicet,

Nota de allijs.

Et erit mihi magnus Apollo.

13 Vtrum vero vnguentum, vulneri non gladio illitum, vulneri medeatur, mihi haud exploratum, haud expertum: neque Sennertus experimento pugnat: solum ait,

Decimum tertium argumentum.

ait, si gladio inunctum vulneri medetur, facilius ipsi vulneri adhibitum mederetur. Fortasse facilius: Nam calchantum, secreto laboratum artificio, & vulnerato membro & panno cruento aspersum, sanguinem sistit, vulnusque sanat: Quod si vnguentum e longinquo solum mederetur, id eius praestantiae adscribendum esset, qua vulgaribus medicamentis vulnerarijs antecellit.

Dissoluitur argumentũ.

Medetur autem non solum gladio sanguine tincto illitum, vt exprobrât aduersarij, sed cuiuis alij, panno, 14

Decimum quartum argumentum.

ligno, corio, ceterisque sanguine perfusis. id accepi ab oculatis testibus fide omniũ dignissimis. Nam in Rhetia, Heluetiaque cuiuis sanguine infecto salubriter vnguentum affricatur. ergo peccat etiam in historiam Sennertus, cum ait: *Si sanguinis beneficio vis medicamenti ad vulnus deferatur, cur non etiam aliarum rerum in quas e vulnere copiosissime saepe sanguis effunditur, vires ad vulnus deferret, quod fieri non videmus.*

15 Quod vero aiunt, vnguenti superstitionem vel ex eo innotescere, quod ab

Decimum quintum argumentum.

acie,

acie, verſus tergum illiniendus ſit gladius, cum caeſim vulnus illatum eſt; cum vero punctim, a cuſpide ad imum; me non mouent, neque, vt ſibi ipſi perſuadent,

Telū immedicabile torquent.

Nam hic non tam quaerimus, an ſanatio naturalis ſit, quam an naturalis eſſe poſſit. Fateor, cacodaemonē poſſe huic, vt ceteris, ſe vnguento immiſcere (nam hic ſaepe ſaepius nos inſontes laedit, imprudentes fallit; ſimplices illudit) profiteor tamen, naturam, ſuis tantum viribus huiuſmodi

miracula facere posse? cum mirabiliora vel aeque mirabilia faciat. Etenim qui renuunt vnguentum tanquã naturae opus, naturam accusant, vt infirmam ad id efficiendum. Praeterea exploratum est, vnguentum quouis modo adhibeatur vulneri opitulari. Qui vero aiunt, adhibendum id esse certa quadam ratione, ideo aiunt, vt artificium, & ex artificio existimationem medicamento concilient. Sicuti etiam qui praecipiunt certo syderum coetu elaborandum id esse. nam siue stellarum coitum attendas in

Dissoluitur argumentũ.

com-

componendo medicamento, siue plane negligas, vnguentum efficies praestantissimum, cum sympathia praeditum efficias.

Irridet praeterea nostrã credulitatem, quod antiqui prorsus ac simplices ea credamus, quae nulla firma rationе comprobari possunt. Probandũ, inquiunt, nobis est vnguenti vim esse naturalem. Immo vero minime probandum aut rationibus aut argumentis. Quid enim argumentis opus est vnguẽto, experimentis comprobato? Nam oculis ipsis videmus sanitatem ab adhibito 16

Decimũ sextum argumẽtum.

to vnguento partam, nullis additis caeremonijs, nullis ſignis, verbis nullis planè adiunctis, quibus cacodaemonis dolo nos aſſentiri polliceamur. Immo e contrario Deũ imploramus (quem certe omnes implorare atque obteſtari debent, qui de orthodoxa fide recte ſentientes, vnguento vſuri ſunt: id moneo, id ſuadeo, id omnes vt faciant, peto quaeſoque) vt illius aſtum longe arceat: ac proinde iure credimus, ſanitatem ex eius vi natam eſſe. Quod ſi aduerſarij a cacodaemone aliquid vnguento ſubdole inſitum, opi-

Ratio adhibendi vng.

opinantur, id vere probandum. Nos *non plus sapere, quã oporteat sapere, satagimus.*

Instant praeterea & vrgent Hildani obseruatione xxv.cent. III. *De infelici successu* (sic enim inscribit obseruationem) *vnguenti sympathici seu armarij*, vbi haec habentur verba: *Quam misisti delineationem instrumenti nõ satis intelligo, ideoque vt ampliorem declarationem mihi communicare velis, obnixe rogo. Nunc quod tibi communicem nihil singulare habeo, ne tamen plane nudam mitterem epistolam, exemplum de infelici successu vnguenti sympatici siue* 17

Decimũ septimum argumentum.

Historia. *armarij adscribam. Genere & virtute vere nobilis matrona Anna Sidonia Bremserina de Rodesheim nobilissimi ac strenui viri D. Hermani a Cröberg Lorcensis ad moenum praefecti prudentissimi coniux matrona iuuenis & optimo habitu corporis praedita cum ante mensem feliciter peperisset nescio quo nam infortunio factum quod decima die post partum vulnus ad latus pupillae sinistrae versus sternum accepit. Vulnus* Vng. armar. adhibetur. *etsi non usque adeo profundum esset, sanguis tamen copiose effluxit a chirurgo ristricto sanguine non vulnus sed cultrum, quo inflictum fuerat, curabant*

&

& tractabant quotidie, & quidem, ut par est, diligenter; cito & ut videbatur satis feliciter & fere absque dolore curatum fuit vulnus. Sed quid fit? vix cicatrice inducta, obtuto in profundo mãmae aborto dolore, febre cum rigore, lumborũ & capitis dolore correpta fuit aegra. Mox intumescit, & indurescit mamma maximo cũ dolore, non solum mammae verũ etiam nuchae & scapulae, adeoque totius istius lateris. Interim aduocatur chirurgus, qui etsi omnem adhiberet diligentiam, symptomata tamen de die in diẽ magis magisque accreuerunt. Tandem decima nona Aprilis ego quoque ac-

A cũratione quae superuenerint.

accersitus ad ipsā Oppenheimiū perueni & mammam supra modum tumefactam & undique fere induratam offendi. Dolor maximus & pungitiuus febrisque continua aderant. Cicatrix praecedētis vulneris vix apparebat: circa pupillam liuida erat cutis, ita tamen mollis, ut fluctuatio puris tactu facile depraehendi posset, quapropter suasi, ut incideretur vomica. Consensum porro cum dedisset aegra & adstantes, scalpello incuruato atque hic adumbrato, abscessum incidi. Pus copiose & quidem cum impetu effluxit, hinc dolor mox sedatus fuit: reliqua quoque symptomata, veluti

Hildanus accersitur.

Symptomatũ remissio.

luti

luti febris, nausea, capitis, nuchae, & scapulae dolor; vigiliae & inquietudines paulatim remiserunt, & subsequens nox prorsus quieta fuit. Ab eo tempore multum puris effluxit, durities quoque paulatim remisit: interim tamen duobus alijs in locis, & quidem prope pupillam, per se exulcerata est mamma: nihilominus tamen omnia ita sese habent, vt sperem ipsam quamprimum pristinam valetudinem recuperaturam. Plura nunc non addo. Haec Hildanus: ex quibus intelligi posse nonnulli arbitrantur vnguenti vanitatem apertumque mendacium. Sed hi pro-

Dissoluitur argumentũ.

profecto mihi videntur eos imitari, qui *vbi tritico carent, lolio victitant*: nimirũ inopes ab argumẽtis firmisque rationibus *nugis armati pugnare* contendunt. Quis nescit, praestantissima quaeque medicamenta non raro esse irrita? neque esse *in medico semper releuetur, vt aeger*? Quis nescit alios interdum ex alijs morbis nasci? At curatum fuit per vnguentum sympathicum sanatumque mulieris vulnus, vel ipso Hildano teste: & licet natus subinde sit alius morbus, non propterea prior ab vnguento non fuit sanatus;

imo

imo vero quia praepropere forte ſanatus, ideo nouus pullulauit. Ex quo praeſtantia potius & vis non mediocris vnguenti ſympathici praemature ſanantis, quam ignauia aut vanitas innoteſcit. Exemplo rem clarius perſuadeo: calchantus naribus appoſitus fluentem ſanguinem illico ſiſtat, ex quo phrenitis oriatur, vi ſanguinis in cerebrum verſa: ergo calchantus iners eſt, & inutile medicamentum ad ſanguinem ſiſtendum? Minime gentium: imo validum ac praeſtantiſſimum. Haec ſi attendas, plane intelliges,

Praeſtantia vnguenti innoteſcit.

quan-

quantas ipſe nugas agas Hil-
dani obſeruatione.

18 Demum fieri non poſſe
nonnulli arbitrantur, vt e
pauculo illo vnguento, gla-
dio pannoue illito, tantae
vires emanare poſſint, qui-
bus periculoſum vulnus ſa-
netur. Ceterum ſcire geſtio
ex vnguenti hoſtibus, num
magnum aliquod ac mole
amplum ſit, quod ab exigua
licet geminata ſcythae mu-
lieris, obtutu hominem in-
terficientis, pupilla emitti-
tur. An igitur quia neque
animo id, neque cogitatio-
ne aſſequi poſſumus, proin-
de ſuperſtitioſum eſt?

Decimum octauum argumentum.

Diſſoluitur argumentū.

An

An quia (vt haec etiam, si non ad exiguitatem declarandam, certe ad ostendendum miraculum obiter adiungam) An quia, inquam, ignoramus vim illam, qua poli, aut stellae, montesue magnetici ad sese magnetem alliciunt, qua magnes ferrum trahit, qua adamas ab attrahendo ferro magnetem prohibet, ad daemones prouocandum? An quia Parasini terra in Taurorũ peninsula omnia vulnera sanat? An quia solstitialis herba vnico solstitiali die nascatur, adolescat, consenescat, & intereat, Varia naturae miracula.

ce-

ceteris omnibus diu viuentibus, cacodaemonis opera nata, adulta, confectaque fuit? An quia selenitis lapis solidus ac durus crescat decrescatque crescente ac decrescente luna: Aut quia turcosia gemma pallescat, eo, qui eam gestat, languente, ac periculo aliquo ei imminente subobscuro colore subfundatur: Aut quia laurus, ficus, vitis alba, vituli marini tergus, & hienae pellis fulmina a se arceant, & rerum omnium maximâ vim vi propellant, malus daemon praesto est? An quia tympanum e lupi corio

rio raucedine afficiat aliud ex ouina pelle longe diſtans, magia aliqua ſuperſtitioſa ab inferis accerſita eſt? Sed vana ſint horum pleraque nugae ac ſomnia; quid de remora dicemus? Inculcanda ſaepius res eſt, mirificiſſima omnium virtute praedita: quae ſane tanta eſt, vt *Ruant venti licet, ſaeuiant procellae, furori tamen imperet, vireſq; tantas compeſcat, & cogat ſtare nauigia, quod non vlla poſſunt vincula, non anchorae irreuocabili pondere iactae.* Quaero quid ex paruo hoc piſciculo ſeſe emittit, quod impetum nauis ferociam-

que comprimat? Quid ex alio Indico, quod, vt ſupra commemorauimus, incitatum nauigium non modo ſuſtinet ac ſiſtit, ſed irrito ventorum impetu impulſuque remorum retro inhibet? ſane vnuſquiſque miraculo haeret mirabundus potius, quam rem enodaturus.

Iam vero cum nulla neque ratio, neque experientia nobis perſuadeat, vnguentum a daemone mutuatum eſſe vires: cumque & natura & ars vnguento aut magis aut aeque mirabilia vulgo & paſſim efficiant, non eſt, cur inertes & ignaui

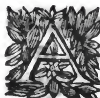
ru-

rudesque philosophi ad cacodaemonem prouocemus. Quare vnguentum armarium, ex eorum genere esse mihi videtur, quae fieri possunt, quaeque possibilia vulgo appellantur: idque ijs rationibus, quae sunt a me supra cōmemoratae. Quod si infirmae reuera illae sint, infirmam quoque meam esse coniecturam atque opinionem vltro fateor & aperte profiteor. imo vero veteri more testatum esse volo,

QVAE . SANCTISSIMI . VIRI . CHRISTIANI
FIRMA . RATAQVE . SANXERVNT
EA . SOLVM . IN . NOSTRA . DISSERTATIONE
FIRMA . RATAQVE . SVNTO

INDEX
RERVM NOTABILIVM
Quae in hoc volumine continentur.

ER, examinatur. pag. 157.
Eschynome herba admiranda. 17.
Aethiopi mulieri ignem tractat innoxie. 30.
Actiuitatis sphaera. 132. ad 140.
Agnus scythica mirabilis. 18.
Alliorum historia mirabilis. 87.
Alberti Magni caput loquens. 58.
Anatae ex arbore natae. 18.
Antimonij compositio. 126.
Aquila miranda Regiomontani.
Arbor admiranda. 16. Arbor Pudica. Ibid.
In Malacca insula admirãda. 18. In America. Ibid. In Thorace hominis nata. 51.
Archimedis sphaera. 55. Eiusdẽ speculũ. Ibi.
Architae Tarentini lignea columba. Ibid.
Aristotelis sẽtẽtia de proiectis refellitur. 77
Eiusdem defenditur. 87.
Artem posse Vng. Arm, componere. 4.
Aranei Apuli historia. 96.
Argumenta contra Vng. Arm. soluuntur. a 101. ad 180.

Bal-

BAlsamum CARD. BARBERINI a Tobia facti mirabilis vis.147.
Bestiola in lapide nata.46.
Bombardae ligneae mirabiles.67.
Bombarda vulgaris omnium arte factorū mirificissima.71. Eius globus non pellitur a virtute impressa, vel ab aere.75.
CAecus statuarius mirabilis. 58.
Caeparum historia mira.87.
Calchanti vis.173.
Caloris naturalis vis.122.
Canis domestici historia.136.
Canicidas odit. 19.
Caput ligneum Alberti Magni.58.
Caro fossilis.43.
Castellum ligneum ab igne non combustum.28.
Cautes admiranda.15.
Cerasi historia mira.92.
Cicorium examinatur.156.
Columba Architae.55.
Currus mirabilis vento impulsus.68.
Currus Myrmecidae. 56. Alius mirab. 68.
DEmocritus Magiam coluit.8.
Descriptio varia Vng.Arm.106.
Drebellij globus mirabilis.57.
FArris spica in naso mulieris nata.51.
Felis historia.139.
Foetus lapideus in vtero.42.
Fulminis admiranda.15.
GAlliae Regum admiranda vis.27.
Gemma Leonis X. mira.43.
Gemma Clementis VII. mirabilis.43.
HEdera nata in ceruae cornu.51.
Herba miranda.16.

Hispanae olei vis.55.
Hildani obseruatio contra Vng. Arm.167.
Historiae nouae, & mirandae XVIII. nimirum de vrinae profluuio.24. De igne innoxiae manu sumpto.28. Altera hist. mira.30. Tertia.32. De sanguine ex cadauere fluente.36. Altera.39. Serpentum vere miranda.44. Serpentis in corde geniti.48. De pruno in Thorace hominis nato.51. De caeco sculptorae.59. Bombardae lignae.67. Maculae, seu malaciae.81. Altera noua.83. Tertia.Ibid. Quarta.84. Quinta.91. Sexta. Ibid. De cane.137.
Homeri Ilias in niue insula.55.
IGnis admirandus.15. Ignis cum eludentia.27. Ignem tractant innoxiae complures.32. Ignis e longinquo comburit.134.
Io. Gambassius statuarios admirandus.59.
LInteum ex amianto non cõburitur.27.
Lignea tunis ab igne non cõbusta.28.
Ligni fossilis historia.43.
MAgia a quibus populis culta.7. Quis euis inuentor.Ibid.
Magnetis mirãda.14. Magnetici mõtes.142
Macularum ex malacia color,&c. vnde.79.
Memoria miranda Iuuenis.63.
Mimosa hortensis admiranda.17.
Myrmecidae nauis, & quadriga.56.
Morbi transponuntur.10.
Muscus in vng. non est superstitiosus.127.
NAuis Serapidis.56. Myrmecidae.57.
Nauis arte restitutus.93.
Nyli terra miranda.14.
Opi-

OPinio diuersa de Vng.Arm.2.
Opium calidum an fig.156.
PAterae minutiss.65.
Platonis opinio de proiectis.76.
Petrus Bourdelotius Med.Paris.46.
Philosophari de rebus abditis esset nugari. pag.100.
Possibile esse veluti infinitum.98.
Proiecta non moueri a virtute impressa.71
Non ab aere.75. Vide multa.76.&c.
Proiectorum opinio Aristotelis reijcitur.77
Platonis reijcitur.76.
Pudica arbor miranda.16.
Pyrrhi Regis digitus miranda.26.
Pyxis mirabilis.68.
Puer palliatus,&c.41.
Puluis torment.127.
QVadriga Myrmecide. 56. Steuini velifera.68.
Qualitas proprietas,&c. nugae.72.
RAna ex putri.47.
Regiomontani Aquila.48.
Remora.21. Alia mirabilior.23.& 177.
Riccardus London Med.Britannus.48.
Rosa.24. Horis nata.70.
SAnguis fluens e cadauera praesente homicida.36.
Scire quid reuera.154.
Serpentis in corde reperti historia mira.48
Serpentum spelunca historia mira.44.
Seuerini statua miranda.58.
Sphaera Archimedis.54. Drebellij.57. Alia mira.70.
Sphaera actiuitatis.132.ad 140.
Statuarius caecus mirabilis.58.

Tabula

TAbula picta mirabilis.69.
Tarantulae historiae mira.Ibid.
Telescopium miranda.64.
Theophrastus defenditur.85.
VErrucarum historia mira.84.
Vini historia mira.Ibid.
Virtus impressa proiectorum.71.
Vrinae profluuij mira historia.23.
Vrsorum adepis historia mira.85.
Vnguentum Armarium dari probatur. 4. Eius sphaera actiuitatis. 132. 141. Quomodo agat in distans.101. Eius varia compositio.106. Vires examinantur.113. ad 125. Quomodo emittat vim is vulnus.152.

FINIS.

